

***PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
CULTURA CLÁSICA
2019-2020***

**DEPARTAMENTO GEOGRAFÍA E HISTORIA
IES POETA AÑÓN. OUTES**

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	3
2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....	4
3. OBXECTIVOS	9
4. UNIDADES DIDÁCTICAS.....	12
UNIDADE 1. AS LINGUAS E A SÚA ORIXE CLÁSICA	12
UNIDADE 2. A RELIXIÓN GRECORROMANA.....	19
UNIDADE 3. A INFANCIA NO MUNDO CLÁSICO	25
UNIDADE 4. O MUNDO FEMININO.....	32
UNIDADE 5. O MUNDO MASCULINO.....	38
UNIDADE 6. POLÍTICA E CIDADANÍA	46
UNIDADE 8. A ARTE CLÁSICA	63
UNIDADE 9. CIDADES ANTIGAS E MODERNAS.....	73
UNIDADE 10. XOGOS E ESPECTÁCULOS.....	82
5. TEMPORALIZACIÓN ANUAL DA MATERIA.....	89
6. RECURSOS DIDÁCTICOS.....	89
7. METODOLOXÍA	90
8. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	91
9. CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR.....	92
10. INTEGRACIÓN DÁS Tics.	92
11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	93
12. INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN. PROCEDEMENTOS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.....	94
CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:.....	95
13. PLAN DE RECUPERACIÓN ESTIVAL. PROBA EXTRAORDINARIA DE SETIEMBRE	97
14. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA	97

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A materia de Cultura Clásica ten como finalidade facilitar ao alumnado un primeiro achegamento xeral ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico e lingüístico, con obxecto de que, a partir do seu estudo, poida tomar conciencia da pervivencia, influencia e presenza de moitos destes aspectos na cultura occidental, mellorando deste xeito a súa comprensión do que constitúe a súa identidade cultural e das diversas manifestacións que a definen.

De acordo con esta formulación, o currículo da materia articúlase nunha serie de bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes, aínda que claramente interrelacionados:

Ámbito lingüístico, que se orienta fundamentalmente a analizar a relación de parentesco que existe entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso se parte do concepto de familia lingüística, entendido como un conxunto de linguas que presentan características comúns nos distintos niveis da linguaxe, para centrar a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín, e da que se derivan unha boa parte das linguas modernas. [...]

Ámbito non lingüístico, no que se engloban o resto dos bloques propostos (xeografía, historia, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, literatura e pervivencia na actualidade) enfocados todos eles a iniciar ao alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura grecorromana e, a través do seu estudo, na análise e a comprensión de moitos dos canons artísticos e os patróns culturais propios da nosa civilización.

Para sentar as bases deste estudo se parte da necesidade de situar adecuadamente no tempo e no espazo os acontecementos máis destacados da historia das civilizacións grega e romana.

2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Descrición do modelo competencial

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; lembremos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de maneira global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, na área de Cultura Clásica incidiremos no adestramento de todas as competencias de maneira sistemática, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

A aprendizaxe da Cultura Clásica vai contribuír ao desenvolvemento desta competencia na medida en que axuda a coñecer a orixe da matemática moderna, xa que moitos dos principios e teoremas que se empregan actualmente foron desenvolvidos polos matemáticos gregos. Tamén moitas das ciencias tiveron o seu primeiro desenvolvemento na Antigüedad, como a xeografía, a zooloxía, a botánica ou a astronomía. Ademais, o coñecemento de étimos grecolatinos presentes na linguaxe matemática axuda a mellorar a comprensión de conceptos, enunciados e outros contidos científicos e matemáticos.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- * Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.

- * Xerar criterios persoais ao redor da visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.

- * Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.

- * Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).

Comunicación lingüística.

A aprendizaxe da materia contribúe á adquisición e traballo desta competencia coa lectura e comprensión de fontes escritas, coa elaboración e análise de textos, coas exposicións orais sobre diversos temas, coa utilización dun vocabulario moi amplo ao ter que manexar termos que proveñen do grego e do latín principalmente. Ademais, o alumno poderá profundar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e para a adquisición de coñecementos.

Adestrar os descritores indicados garántenos unha maior comprensión por parte do alumnado, o que nos leva a un coñecemento profundo e a adquirir con gran destreza aquilo que nos propoñemos.

Os descritores que priorizaremos serán:

- * Comprender o sentido dos textos escritos e orais.

- * Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

- * Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor?

- * Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

- * Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para darlle un mellor uso.

- * En caso de centros bilingües ou plurilingües que impartan a materia noutra lingua:

- * Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.
- * Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.
- * Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos de diversa índole.

Competencia dixital

Esta materia contribúe a esta competencia debido a que a súa dimensión histórica e cultural favorece que o alumnado utilice as novas tecnoloxías para seleccionar de forma adecuada diversas fontes de información, analízalas e interpretalas, valorar a súa validez e fiabilidade e traballar de maneira colaborativa sobre os materiais seleccionados. Ademais, tamén fomenta a presentación de traballos en soporte dixital e favorece o desenvolvemento das habilidades necesarias para a súa exposición de forma autónoma que lles permita chegar a conclusións novas e resolver situacións de forma orixinal, sentíndose autores e protagonistas dos resultados e conclusións obtidos.

Para iso, nesta área traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- * Empregar varias fontes para a procura de información.
- * Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- * Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- * Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- * Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- * Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Conciencia e expresións culturais

Por medio da Cultura Clásica o alumnado aprende a apreciar manifestacións culturais e artísticas en xeral (literatura, pintura, escultura,

arquitectura, dereito, institucións políticas, historia, filosofía?); a valorar feitos culturais, como a mitoloxía ou a relixión, que forman parte da tradición da nosa civilización; a recoñecer o concepto da estética e a beleza; a ampliar a súa visión do mundo con visitas a museos e exposicións, co coñecemento doutras linguas e outras culturas, co teatro, a ópera, a música, etc. Todo iso contribúe, sen dúbida, á adquisición desta competencia.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- * Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- * Apreciar a beleza das expresións artísticas e do cotián.
- * Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- * Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica?), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

Competencias sociais e cívicas

Esta competencia adquirese ao entender a civilización grega e romana como creadoras dos dereitos e deberes dos individuos e os grupos e dos mecanismos que aseguran a súa participación na vida pública. O estudo desta materia desenvolve no alumnado actitudes de cidadáns activos e comprometidos mediante a comprensión do noso pasado, o estudo da configuración social e política, os acontecementos máis destacados da súa historia, o seu concepto de lecer e de traballo e a influencia que todo iso tivo na configuración da sociedade actual en todas as súas dimensións. A tolerancia, a capacidade de respectar as diferenzas e o diálogo como base dos acordos son algunhas das destrezas que o alumnado tamén adquire grazas ao papel mediador de Grecia e de Roma.

Os descritores que adestraremos son os seguintes:

- * Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- * Recoñecer a riqueza que supón a diversidade de opinións e ideas.
- * Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- * Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- * Respectar os distintos ritmos e potencialidades.
- * Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Esta materia contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal na medida en que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non renderse ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Os descritores que adestraremos son:

- * Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- * Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- * Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- * Priorizar a consecución de obxectivos grupales a intereses persoais.
- * Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- * Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- * Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

Aprender a aprender

O estudo desta materia contribúe a que o alumno sexa consciente de que ao longo da historia da humanidade o home sempre estivo aprendendo e

baseou a aprendizaxe nos coñecementos anteriores. Esta competencia supón ter ferramentas que faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e saber prever e adaptarse aos cambios que se producen cunha actitude positiva.

Os descritores que adestraremos son:

- * Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- * Xestionar os recursos e motivacións persoais a favor da aprendizaxe.
- * Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- * Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependiente?
- * Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- * Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

3. OBXECTIVOS

1. Localizar nun mapa fitos xeográficos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.
2. Coñecer as características máis importantes do marco xeográfico no que se desenvolveron as culturas de Grecia e Roma no momento do seu apoxeo.
3. Coñecer algúns fitos esenciais na historia de Grecia e Roma e coñecer as súas consecuencias e influencia na nosa historia.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

4. Distinguir e situar nun eixo cronolóxico as principais etapas históricas de Grecia e Roma.
5. Coñecer coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, os seus trazos, atributos e ámbitos de influencia.
6. Coñecer os mitos e heroes grecolatinos de maior relevancia.
7. Coñecer as características fundamentais da arte grego e romano e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.
8. Localizar nun mapa e describir os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio español.
9. Coñecer as características dos principais sistemas políticos presentes no mundo clásico establecendo semellanzas e diferenzas entre elas.
10. Coñecer as características e a evolución da organización social grega e romana e a súa pervivencia na sociedade actual.
11. Identificar e explicar os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros.
12. Identificar as principais formas de traballo e de lecer existentes na Antigüedad.
13. Recoñecer os diferentes tipos de escritura e distinguilas entre si.
14. Distinguir distintos tipos de alfabetos usados na actualidade.
15. Coñecer a orixe común de diferentes linguas.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

16. Describir a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico.
17. Identificar as linguas romances e non romances da Península Ibérica e localizalas nun mapa.
18. Identificar léxico común, técnico e científico de orixe grecolatino na propia lingua e sinalar a súa relación coas palabras latinas ou gregas orixinarias.
19. Describir algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade.
20. Coñecer a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.
21. Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
22. Realizar traballos de investigación sobre a pervivencia da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.

4. UNIDADES DIDÁCTICAS.

UNIDADE 1. AS LINGUAS E A SÚA ORIXE CLÁSICA

INTRODUCCIÓN.

O alumno comprenderá a relación de parentesco que existe entre as linguas clásicas e outras linguas que se falan na actualidade; coñecerá o concepto de familia lingüística e as principais características das linguas indoeuropeas. Os alumnos identificarán algúns étimos gregos e latinos do léxico castelán; diferenciarán as palabras patrimoniais dos cultismos e latinismos; coñecerán a evolución de distintos sistemas de escritura. Os alumnos descubrirán representacións da mitoloxía clásica na contorna urbana.

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer o concepto de linguas indoeuropeas, as súas principais familias e as linguas modernas que as integran.
2. Identificar as linguas de España, as súas características e o proceso de formación das linguas romances.
3. Recoñecer os diferentes soportes e características dos sistemas de escritura na Antigüidade.
4. Coñecer a evolución dos alfabetos grego e latino, a súa escritura e a súa pronunciación.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

5. Identificar a herdanza lingüística do grego e do latín nas linguas modernas e a pervivencia do mundo clásico en elementos arquitectónicos actuais.
6. Coñecer as características do heroe mítico e os principais elementos, e o significado do mito da deusa Cibeles.

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
1. A clasificación das linguas - Coñecemento dos dous principais tipos de clasificación das linguas: tipolóxico e xenético, do seu método, así como do concepto de familia lingüística e protolingua.	1. Comprender a clasificación das linguas segundo o criterio tipolóxico e xenético. Valorar a diversidade lingüística como un patrimonio da humanidade.	1.1. Recoñece os tipos de clasificación das linguas, a súa metodoloxía e os conceptos de familia lingüística e protolingua.	CCEC, CD, CSIEE
		1.2. Valora a diversidade lingüística como un patrimonio da humanidade.	CCEC
2. A familia indoeuropea - Coñecemento do concepto de familia indoeuropea, así como das súas principais características históricas, xeográficas e lingüísticas. Identificación dos grupos de linguas e linguas modernas que pertencen á familia indoeuropea.	2. Coñecer o concepto e as características da familia indoeuropea, así como as linguas modernas que pertencen a ela.	2.1. Coñece o concepto de familia indoeuropea, así como as súas principais características históricas, xeográficas e lingüísticas.	CSC, CCEC, CAA
		2.2. Recoñece os grupos e linguas que conforman a familia indoeuropea.	CSC, CCEC, CAA
3. As linguas romances de España - Recoñecemento do proceso de formación das linguas romances de España, dos diversos factores históricos e	3. Identificar as linguas romances actuais de España e entender o seu proceso de formación. Valorar a diversidade lingüística	3.1. Identifica as distintas linguas romances que se falan actualmente en España e coñece o seu proceso de formación.	CCEC, CCL

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

lingüísticos que interviñeron, así como identificación das distintas linguas romances que se falan na actualidade en España.	de España como patrimonio cultural.	3.2. Valora a diversidade lingüística de España como patrimonio cultural.	CCEC
4. O éuscaro - Distinción do éuscaro como lingua prerromana non indoeuropea e a súa relación lingüística co latín e as linguas de contacto.	4. Establecer as características do éuscaro como lingua prerromana e a súa relación co latín e o castelán. Valorar a diversidade lingüística de España como patrimonio cultural.	4.1. Identifica o éuscaro como lingua prerromana non indoeuropea e a súa relación co latín e as linguas de contacto.	CCEC, CSC
		4.2. Valora a diversidade lingüística de España como patrimonio cultural.	CCEC
5. Os soportes da escritura - Recoñecemento dos distintos soportes da escritura que se empregaban na Antigüidade.	5. Coñecer os soportes da escritura que se utilizaban na Antigüidade. Valorar a achega da tecnoloxía na súa evolución ata a actualidade.	5.1. Identifica os distintos soportes da escritura que se utilizaban na Antigüidade	CMCT, CCEC, CSIEE
		5.2. Valora a achega da tecnoloxía na súa evolución ata a actualidade.	CCEC
6. Os sistemas de escritura - Identificación dos distintos sistemas de escritura e das súas principais características.	6. Distinguir as características dos distintos sistemas de escritura. Valorar a escritura como medio de comunicación e transmisor de cultura.	6.1. Distingue os principais sistemas de escritura e as súas características.	CCEC, CD, CAA
		6.2. Valora a escritura como medio de comunicación e transmisor de cultura.	CCEC
7. Os principais alfabetos - Clasificación dos diferentes alfabetos e identificación da súa evolución e as súas características.	7. Coñecer a evolución dos distintos alfabetos ata o alfabeto latino, así como distinguir os avances que cada un deles supuxo.	7.1. Coñece os distintos alfabetos principais, a súa evolución e características, así como a súa achega ao noso alfabeto latino.	CCEC, CD, CAA
8. O alfabeto grego e latino - Recoñecemento das letras do alfabeto grego e latino, a súa escritura e a pronunciación.	8. Recoñecer as letras, a súa escritura e a pronunciación do alfabeto grego e latino. Valorar a achega do alfabeto grego á escritura actual a través do alfabeto latino.	8.1. Identifica as letras do alfabeto grego e latino, coñece a súa escritura e a pronunciación.	CCL
		8.2. Valora a achega do alfabeto grego á escritura actual a través do alfabeto latino.	CCEC

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>9.A linguaxe e a escritura</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación da herdanza lingüística do grego e do latín nas linguas e escrituras actuais a través de actividades e comentarios de texto. 	<p>9. Identificar a herdanza lingüística do grego e do latín nas nosas linguas e sistema de escritura.</p>	<p>9.1. Identifica en actividades e comentarios de textos os elementos lingüísticos herdados do grego e do latín, tanto na propia lingua coma no sistema alfabético de escritura.</p>	<p>CCL, CAA, CSIEE</p>
<p>10. Pervivencia lingüística. Helenismos: <i>-xeo-, -graf-ía, fil-o-/filia, -biblio</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación no léxico da propia lingua e coñecemento do significado que achegan os lexemas estudados. <p>11. Expresións latinas: <i>verba volant, scripta manent</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación do significado da expresión latina estudada. 	<p>10. Identificar e coñecer o significado que achegan os lexemas de orixe grega estudados na unidade na formación de helenismos da propia lingua, así como o significado dos helenismos derivados.</p>	<p>10.1. Identifica os lexemas estudados no léxico científico e técnico da súa propia lingua e coñece o significado que achegan a este a través da definición dos helenismos derivados.</p>	<p>CCL, CAA, CSIEE</p>
	<p>11. Coñecer o significado da expresión latina estudada e o seu uso correcto na propia lingua.</p>	<p>11.1. Coñece o significado da expresión latina estudada e utilízaa correctamente no discurso.</p>	<p>CCL, CAA, CSIEE</p>
<p>12. Pervivencia cultural. Seguimos sendo clásicos: a fonte da deusa Cibeles.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación da pervivencia da mitoloxía en monumentos das cidades actuais: a fonte da deusa Cibeles. <p>13. Anécdota: a pedra Rosetta.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento do descubrimento da pedra Rosetta e do seu significado no desciframento dos xeroglíficos exipcios. 	<p>12. Identificar a pervivencia de elementos míticos en monumentos modernos estudados.</p>	<p>12.1. Identifica a pervivencia dos mitos estudados na unidade en monumentos modernos.</p>	<p>CCEC, CCL, CAA, CD</p>
	<p>13. Coñecer o significado da pedra Rosetta no desciframento dos xeroglíficos exipcios.</p>	<p>13.1. Coñece a historia da pedra Rosetta e o seu significado no desciframento da escritura xeroglífica exipcia.</p>	<p>CD, CCEC, CCL, CSC</p>

ESTÁNDARES MÍNIMOS DE APRENDIZAXE. CONSECUCIÓN: 100%
Lingua/Léxico. 1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas.
2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COAS LINGUAS DE ESPAÑA
Lingua/Léxico. 1. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian de xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas. Lingua/Léxico. 2 Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando, pola súa orixe, romances e non romances e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.
3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA ESCRITURA
Lingua/Léxico. 1. Recoñece diferentes tipos de escritura, clasificándoos conforme á súa natureza, e explicando algún dos trazos que distinguen a uns doutros.
4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA HISTORIA DO ALFABETO
Lingua/Léxico. 1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras.
5. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA PERVIVENCIA
Pervivencia na actualidade. 1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos. Pervivencia na actualidade. 2. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.
6. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA MITOLOXÍA
Mitoloxía. 1. Compara os heroes da mitoloxía clásica cos actuais, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre uns e outros, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época. Mitoloxía. 2. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

INDICADORES DE LOGRO.

* Distingue e explica os diferentes trazos que permiten clasificar os sistemas de escritura e diferencialos entre si, tendo en conta a súa evolución co paso do tempo.

* Define a escritura pictográfica ou ideográfica e achega exemplos.

* Define a escritura fonética e identifica e diferencia os seus tipos: a escritura silábica e a escritura alfabética achegando exemplos de cada unha.

* Describe o alfabeto grego e explica a súa orixe e a repercusión histórica e cultural.

- * Identifica e reconece as letras do alfabeto grego e a súa transcripción latina.
- * Explica que é o indoeuropeo.
- * Identifica e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas.
- * Explica as linguas romances e a súa evolución desde o latín.
- * Identifica e sinala nun mapa linguas romances na península ibérica, Francia, Italia e ao leste de Europa.
- * Sinala nun mapa linguas romances que se haxan na Península
- * Sinala nun mapa linguas romances que se haban na Península Ibérica
- * Explica os cultismos e as palabras patrimoniais e clasifica vocábulos dentro dos grupos.
- * Define os latinismos e explica e aplica con propiedade os usos dalgúns deles. mapa linguas romances que se haban na Península Ibérica
- * Identifica étimos gregos e define o seu significado en castelán.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade estudarase ao comezo da 1ª Avaliación, durante tres semanas aproximadamente, (6 sesións en 3º ESO).

Son en 3º de ESO dúas sesións semanais, polo que esta unidade didáctica será impartida na derradeira semana de setembro e nas dúas primeiras de outubro. Hai que ter en conta que a **terceira semana de setembro adicarase a avaliación inicial e á presentación da materia.**

UNIDADE 1: AS LINGUAS E A SÚA ORIXE CLÁSICA (6SESIÓNS) (Última semana de setembro e dúas primeiras de outubro)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2, 2.1, 2.2
2º SESIÓN	3.1, 3.2, 4.1, 4.2
3º SESIÓN	5.1, 5.2, 6.1, 6.2
4º SESIÓN	7.1, 8.1, 8.2
5º SESIÓN	9.1, 10.1, 11.1
6º SESIÓN	12.1, 13.1

CONTIDOS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. O alfabeto grego ; Ares-Marte ; A orixe do grego ; A supervivencia dos mitos gregos.

Expresión oral e escrita. Facer hipótese sobre a similitude das palabras en diferentes idiomas ; Clasificación de palabras patrimoniais ou cultas; identificación etimolóxica de étimos gregos: o seu uso e significado na ciencia

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre unha clase na Antigüidade clásica ; o alfabeto grego ; Unha orixe común. O Indoeuropeo ; un mural sobre a fundación de Roma ; elaboración dun memory do alfabeto grego .

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Localización e selección de información sobre as nove musas da mitoloxía clásica e sobre a lenda de Medusa ; localización e selección de información acerca da influencia do mito de Prometeo sobre o personaxe de Frankenstein.

Emprendemento. Descubrir a mitoloxía paseando por Madrid.

Educación cívica e constitucional. A importancia, o respecto e necesidade da diversidade lingüística e cultural; as linguas dominantes na historia e na actualidade ; Debate sobre o uso de monumentos en celebracións actuais.

Valores persoais. Actitudes de interese, respecto e curiosidade cara á diversidade lingüística e cultural.

UNIDADE 2. A RELIXIÓN GRECORROMANA

INTRODUCCIÓN

Os/as alumnos/as van traballar características e aspectos fundamentais da relixión grecorromana, diferenciando o culto público e o privado; identificarán deidades principais na súa denominación grega e latina; explorarán a relación do mundo antigo coa idea da morte.

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer as características xerais da relixión na Antigüidade, tanto en Roma coma en Grecia. Comprender o que é un mito como base de todas as crenzas do mundo antigo.
2. Coñecer os principais significados do mito e os deuses que conformaban o panteón olímpico, as súas características e atributos.
3. Coñecer e aprender o panteón grecorromano, tanto os deuses olímpicos gregos coa súa correspondencia romana e as divindades particulares do mundo romano.
4. Identificar e distinguir os cultos e rituais en Grecia. Coñecer os diversos ritos e santuarios do mundo grego.
5. Identificar e distinguir os cultos e rituais en Roma. Coñecer os diversos ritos e santuarios do mundo romano.

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
1. A relixión en Grecia - Descrición do sentido e significado do mito na relixión grega e exposición e análise das características propias da relixión grega.	1. Coñecer o significado do mito na relixión grega e sinalar as principais características da relixión grega. Valorar o significado do mito na cultura e a relixión grega, así como a influencia que exerceu na cultura europea. Interesarse polas características da relixión grega, en especial polas súas semellanzas e diferenzas con outras relixións.	1.1 Coñece o significado do mito na relixión grega, sinala as principais características da relixión grega.	CCEC, CD, CSIEE, CCL, CAA
		1.2. Valora o influxo do mito na cultura e as artes de Europa.	CCEC
2. Os deuses olímpicos - Recoñecemento das principais características dos deuses olímpicos e identificación das súas denominacións, dominio, atributos e correlación cos deuses romanos.	2.. Coñecer as principais características dos deuses olímpicos. Identificar os seus nomes, dominio, atributos e correlación cos deuses romanos. Interesarse polas características humanas dos deuses olímpicos, así como polos seus atributos e o seu reflexo na cultura occidental.	2.1. Coñece as principais características dos deuses olímpicos e identifica os seus nomes, dominio, atributos e correlación cos deuses romanos.	CCEC, CD, CSIEE, CCL, CAA
		2..2. Mostra interese polo carácter humano dos deuses e polo coñecemento dos seus atributos como elementos que se mantiveron nas súas representacións artísticas.	CCEC, CD, CSIEE, CCL, CAA

<p>3. Mitos: Odiseo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento e exposición dos relatos míticos estudados na unidade, análise e valoración dos elementos que integran eses relatos míticos en relación, ben cos contidos da unidade estudada, ben con valores da sociedade actual. 	<p>3.1.. Coñecer os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Odiseo; realizar unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relacionar cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual. Interesarse polo coñecemento da mitoloxía como acervo cultural da nosa sociedade e polos valores que neles se transmiten.</p>	<p>3.1. Coñece os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Odiseo; realiza unha valoración e análise dos seus elementos principais e relaciónaos cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual.</p>
--	--	---

<p>4. A relixión en Roma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación das principais características que definen á relixión dos romanos. 	<p>4.1. Distinguir as principais características da relixión romana. Interesarse polas características principais da relixión romana (superstición e relación cos deuses) como elemento que pode pervivir en moitas crenzas da sociedade actual.</p>	<p>4.1. Distingue as principais características da relixión dos romanos e a súa relación cos deuses.</p>	<p>CCEC, CD, CSC, CAA, CCL</p>
		<p>4.2. Analiza a como permanece a superstición e a relación cos deuses que mantíñan os romanos en crenzas actuais.</p>	<p>CCEC, CD, CSC, CAA, CCL</p>
<p>5. As divindades romanas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación dalgúns deuses orixinais romanos e o seu ámbito de dominio, así como os deuses romanos incorporados e asimilados do panteón grego, as súas denominacións, dominio, atributos e correlación cos deuses gregos. 	<p>5.1 Identificar algúns deuses propios romanos e os deuses do panteón romano incorporados do panteón grego, os seus nomes, dominio, atributos e correlación cos deuses do panteón grego. Interesarse polos deuses integrantes do panteón romano, o seu correlato cos deuses gregos, denominación, dominio e atributos como elementos de cultura que exerceron o seu influxo nas artes europeas.</p>	<p>5.1. Identifica algúns deuses propios romanos e os deuses do panteón romano incorporados do panteón grego, os seus nomes, dominio, atributos e a súa correlación cos deuses do panteón grego.</p>	<p>CCEC, CD, CSC, CAA</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>6. Mitos: Eneas</p> <p>- Coñecemento e exposición dos relatos míticos estudados na unidade, análise e valoración dos elementos que integran eses relatos míticos en relación ben cos contidos da unidade estudada, ben con valores da sociedade actual.</p>	<p>6 Coñecer os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Eneas, realizar unha valoración e análise dos elementos principais destes e relacionar cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual. Interesarse polo coñecemento da mitoloxía como acervo cultural da nosa sociedade e polos valores que neles se transmiten, ben por afinidade ou por contraste cos actuais.</p>	<p>6.1. Coñece os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Eneas; realiza unha valoración e unha análise dos elementos principais destes e relaciónaos cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual.</p>	<p>CCL, CCEC, CSIEE</p>
---	--	---	---------------------------------

<p>7. Os ritos funerarios en Grecia e en Roma</p> <p>- Descrición das fases dos ritos funerarios en Grecia e en Roma, analizando as diferenzas mínimas entre eles e as existentes coa nosa sociedade.</p>	<p>7. Recoñecer as fases dos ritos funerarios de Grecia e en Roma indicando as posibles diferenzas entre eles e cos levados a cabo na sociedade actual. Valorar a morte e os ritos fúnebres como actos relixiosos e sociais, con sentidos ás veces semellantes e ás veces diferentes entre as sociedades antigas e as modernas.</p>	<p>7.1. Recoñece as fases dos ritos funerarios de Grecia e de Roma indicando as posibles diferenzas entre eles e cos levados a cabo na sociedade actual. Valora estes como indicativo de diferentes percepcións relixiosas e sociais.</p>	<p>CSC, CCEC,</p>
--	---	---	-----------------------

<p>1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS CON RELIXIÓN E SOCIEDADE EN GRECIA. OS DEUSES GREGOS</p>
<p>Mitoloxía. 1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia.</p>
<p>2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA PERVIVENCIA</p>
<p>Mitoloxía. 1. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai delas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.</p>
<p>Pervivencia na actualidade. 1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.</p>
<p>Pervivencia na actualidade. 2. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.</p>

3. ESTÁNDARES MÍNIMOS DE APRENDIZAXE. CONSECUCCIÓN: 100% .RELACIONADOS COA RELIXIÓN E A SOCIEDADE. O PANTEÓN ROMANO

- . Mitoloxía. 1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia.

4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA MITOLOXÍA

Mitoloxía. 1. Compara os heroes da mitoloxía clásica cos actuais, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre uns e outros e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

Mitoloxía. 2. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

5. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA MITOLOXÍA

Mitoloxía. 1. Compara os heroes da mitoloxía clásica cos actuais, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre uns e outros e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

. Mitoloxía. 2. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai delas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

INDICADORES DE LOGRO.

- * Compara a relixión clásica con dúas relixións da actualidade.
- * Investiga sobre a visión do mundo inferior en diferentes relixións.
- * Explica o carácter social da relixión no mundo clásico.
- * Explica as características do sistema mitolóxico: politeísta, antropomórfico e xerarquizado.
  - * Explica os diferentes colexios sacerdotais, as súas características e as súas funcións principais.
  - * Explica a función das prearias e os sacrificios e describe tipos.
  - * Identifica características e aspectos principais dos rituais e as festas relixiosas grecorromanas.
    - * Identifica características e aspectos principais dos ritos funerarios.
    - * Establece diferenzas entre o culto público e a relixión privada.
    - * Describe características e aspectos do culto familiar, os cultos místéricos e as supersticións.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será impartida durante 6 sesións da 1ª Avaliación, concretamente as dúas últimas semanas de outubro e a primeira semana de novembro.

UNIDADE 2: A RELIXIÓN GRECORROMANA (6SESIÓNS) (As dúas ultimas semanas de outubro e a primeira de novembro))	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2,
2º SESIÓN	2.1, 2.2, 3.1
3º SESIÓN	4.1, 4.2,
4º SESIÓN	5.1
5º SESIÓN	6.1
6º SESIÓN	7.1

TEMAS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. O oráculo de Delfos; Interpretación de textos literarios e imaxes grecorromanas; Hades-Plutón ; A procesión da deusa Isis .

Expresión oral e escrita. Que significa relixión?; explicar a relixiosidade no mundo antigo; elaborar unha ficha de deuses grecorromanos e as súas características principais ; etimoloxía de palabras procedentes do mundo relixioso.

Comunicación audiovisual. Lectura e interpretación de imaxe inicial: debuxo dunha vista aérea do oráculo.. Descrición de imaxes con motivos relixiosos e/ou funerarios.

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Localizar, e seleccionar información sobre Homero e Hesíodo ; Localizar, e seleccionar información sobre Osiris, Isis e Mitra ; Localizar, e seleccionar información sobre as estacións do ano e a súa orixe mitolóxico; Localizar, e seleccionar información sobre os restos arqueolóxicos de Cartaxena.

Emprendemento: Interpretación de textos literarios e imaxes grecorromanas ; Elaboración dunha guía turística de Cartaxena .

Educación cívica e constitucional. Comparación da relixión clásica con outras relixións actuais ; A procura de cultos das sociedades ; Respecto e interese cara ao patrimonio histórico e cultural .

Valores persoais. Respecto e curiosidade cara á liberdade e diversidade relixiosa e cultural.

UNIDADE 3. A INFANCIA NO MUNDO CLÁSICO

INTRODUCCIÓN.

A unidade parte dunha recensión sobre os xogos na Antigüidade clásica para penetrarse na descrición dos factores principais e os aspectos xerais da vida cotiá infantil: a relación dos pais cos fillos, a imposición do nome aos nenos, os rituais de nacemento, o sistema de ensino e a indumentaria infantil.

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer as fases que se producían en Grecia e en Roma desde o nacemento ata o recoñecemento do fillo e da filla nados por parte da familia.
2. Identificar as diferenzas na educación de nenos e nenas gregos e as principais áreas de coñecemento que se impartían na educación dun mozo grego.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

3. Recoñecer as etapas, características e contidos que conformaban a educación dos nenos e nenas romanos e as principais áreas de coñecemento que se impartían na educación dun mozo romano.
4. Identificar as principais funcións e o papel que desempeñaban as mulleres gregas e romanas nas súas respectivas sociedades.

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
1. O nacemento en Grecia - Descrición das fases desde o nacemento dun neno en Grecia ata o recoñecemento e imposición do nome, así como as diferenzas que existían coas nenas.	1. Sinalar as distintas fases que se producen desde o nacemento ata o recoñecemento e imposición dun nome aos nenos en Grecia. Coñecer as diferenzas co nacemento dunha nena. Interesarse polo proceso e ritual de incorporación dun novo membro á familia, analizando as diferenzas entre xéneros, e a súa comparación co proceso e ritual das sociedades modernas.	1.1. Sinala as distintas fases que se producen desde o nacemento ata o recoñecemento e imposición dun nome aos nenos en Grecia.	CSC, CCEC, CMCT, CSIEE
		1.2. Coñece as diferenzas co nacemento dunha nena.	CSC, CCEC, CMCT, CSIEE
2. O nacemento en Roma - Recoñecemento das partes que integraban o ritual do nacemento en Roma. Identificación dos compoñentes do nome romano e do seu significado.	2. Distinguir as partes rituais que en Roma conducían ao recoñecemento dun neno acabado de nacer. Identificar e recoñecer as partes e o sentido dos nomes romanos. Coñecer as diferenzas que existían entre xéneros desde o nacemento. Analizar a presenza de certas diferenzas neses mesmos elementos nas sociedades actuais.	2.1. Distingue as partes rituais que en Roma conducían ao recoñecemento dun bebé acabado de nacer.	CSC, CCEC, CMCT, CSIEE
		2.2. Identifica e recoñece as partes e o sentido dos nomes romanos.	CCEC, CSIEE
		2.3. Coñece as diferenzas que existían entre xéneros desde o nacemento e analízalas desde a súa posible presenza na nosa sociedade.	CSC, CCEC, CMCT, CSIEE
3. A educación de nenos e nenas en Grecia - Recoñecemento das diferenzas que existían entre xéneros, tanto en educación coma no paso da infancia á xuventude.	3. Identificar as diferenzas que na educación e a saída da infancia se presentaban entre nenos e nenas en Grecia. Valorar as diferenzas que en educación se producían entre xéneros como elemento de contraste e análise coa sociedade actual.	3.1. Identifica as diferenzas que na educación e o paso da infancia á xuventude se presentaban entre nenos e nenas en Grecia.	CSC, CD, CSIEE, CAA, CCL, CEE
		3.2. Valoración destas diferenzas por contraste coa situación na sociedade actual.	CEE, CAA

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>4. A escola en Grecia</p> <p>- Identificación das condicións de idade e condición social para a asistencia á escola dos nenos gregos, así como as materias que se estudaban, o seu contido e finalidade.</p>	<p>4. Coñecer as condicións de asistencia á escola dos nenos e nenas gregos segundo idade e condición social, e identificar as materias que se traballaban na escola (Literatura, Ximnasia e Música) e a finalidade destas. Interesarse por coñecer o tipo de formación que recibían os nenos e nenas gregos e a súa comparación co sistema educativo actual.</p>	<p>4.1. Coñece as condicións de asistencia á escola dos nenos e nenas gregos segundo idade e condición social, e identifica as materias que se traballaban na escola (Literatura, Ximnasia e Música) e a finalidade destas.</p>	<p>CSC, CD, CSIEE, CAA, CCL, CEE</p>
		<p>4.2. Analiza as diferenzas do sistema educativo grego co sistema educativo de ensino primario no noso país.</p>	<p>CSIEE, CAA, CCL, CEE</p>
<p>5. Os primeiros estudos: ludus</p> <p>- Identificación das características da etapa de educación primaria en Roma (<i>ludus</i>) e as diferenzas existentes para nenos e nenas.</p>	<p>5. Coñecer a idade de asistencia á escola primaria entre os nenos e nenas romanos, así como o contido do ensino que recibían. Sinalar as diferenzas que existían entre nenos e nenas.</p>	<p>5.1. Coñece a idade de asistencia á escola primaria entre os nenos e nenas romanos, así como o contido do ensino que recibían.</p>	<p>CSC, CCEC, CCL, CSIEE</p>
		<p>5.2. Recoñece as diferenzas que existían entre nenos e nenas.</p>	<p>CSC, CCEC, CCL, CSIEE</p>
<p>6. A escola media</p> <p>- Descrición das condicións para a continuidade da educación na escola media, así como as materias e linguas que se abordaban e os principais autores que se traballaban.</p>	<p>6. Coñecer as condicións de asistencia á escola media dos mozos romanos e identificar os contidos e os autores que se estudaban nesta etapa. Interesarse pola educación dos mozos romanos e comparación co ensino medio actual, subliñando os avances producidos.</p>	<p>6.1. Coñece as condicións de asistencia á escola media dos mozos romanos e identifica os contidos e os autores que se estudaban nesta etapa.</p>	<p>CSC, CCEC, CCL, CSIEE</p>

<p>7. Os estudos superiores</p> <p>- Identificación das disciplinas que se estudaban nos estudos superiores en Roma, a formación que daban aos estudantes e a finalidade desta.</p>	<p>7. Coñecer as disciplinas que se abordaban nos estudos superiores e a finalidade formativa destas. Interesarse pola organización e contidos dos estudos superiores en Roma e análise das diferenzas cos estudos superiores da actualidade.</p>	<p>7.1. Coñece as disciplinas que se abordaban nos estudos superiores e a finalidade formativa destas. Analiza as diferenzas cos estudos superiores actuais como reflexo de intereses distintos.</p>	<p>CSC, CCEC, CCL, CSIEE</p>
--	---	--	--

<p>1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COA PERVIVENCIA</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais</p> <p>Lingua/Léxico. 1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orixe.</p> <p>Pervivencia na actualidade. 1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.</p>

INDICADORES DE LOGRO

- Explica características xerais das formas de educación na Antigüedad.
- Participa nun debate sobre o trato dado na Antigüedad clásica aos nenos enfermos ou débiles e sobre as diferenzas de educación entre os nenos e as nenas.
  - Explica os rituais do nacemento e a imposición do nome na sociedade grecorromana.
  - Describe a indumentaria infantil na sociedade grecorromana.
  - Describe aspectos xerais do nacemento e a infancia en Esparta.
  - Explica formas de lecer e tempo libre dos nenos na sociedade grecorromana.
  - Compara os xogos infantís grecorromanos cos da sociedade actual e coas súas propias experiencias
  - Explica a figura do mestre e do pedagogo e as materias impartidas na educación da Antigüedad clásica.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

- Describe soportes e instrumentos de escritura da sociedade grecorromana
- Elabora unha investigación sobre o sistema educativo español actual e establece comparacións coas formas de educación na sociedade grecorromana, achegando conclusións propias.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade impartirase durante 7 sesións da 1ª Avaliación, concretamente as tres últimas semanas de novembro e unha sesión en decembro. Despois está a ponte de decembro. A continuación a mediados de mes faremos o segundo exame e revisaremos o caderno.

UNIDADE 3: A INFANCIA NO MUNDO CLÁSICO (7SESIÓNS) (Tres últimas semanas de novembro e unha sesión en decembro))	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2,
2º SESIÓN	2.1, 2.2,
3º SESIÓN	3.1, 3.2
4º SESIÓN	4.1, 4.2
5º SESIÓN	5.1, 5.2
6º SESIÓN	6.1
7º SESIÓN	7.1

TEMAS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. Evoca: Os xogos ; Os xogos ; Longo, Dafnis e Cloe (fragmento) ; A infancia de Zeus ; Zeus-Xúpiter ; Epigramas. A infancia en Esparta.

Expresión oral e escrita. Falar sobre xogos infantís actuais e comparalos cos da sociedade grecolatina ; falar sobre os rituais de nacemento en Grecia e Roma e sobre a asignación do nome; escribir palabras derivadas a partir de morfemas gregos e latinos ; explicar a función dos mestres e os pedagogos na educación da sociedade grecorromana ; identificar e describir elementos da indumentaria infantil ; elaborar unha táboa que recolla os parentescos das divindades con Zeus ; escribir unha narración sobre a rutina diaria dun neno en Roma ; elaborar unha ficha técnica sobre diversas pezas arqueolóxicas do Museo de Mérida; escribir un ensaio sobre os principais monumentos de Mérida .

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre nenos xogando na rúa. Observa, interpretar e describir imaxes con motivos culturais ou sociais da Antigüidade clásica ; elaboración dun mural sobre o planeta Xúpiter e as súas lúas .

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Localizar e seleccionar información da internet sobre o sistema educativo español actual. Localizar e seleccionar información da internet sobre os monumentos e o Museo de Mérida..

Emprendemento. Comparar a educación grecorromana coa actual .

Educación cívica e constitucional. Debater sobre o trato dado aos nenos débiles ou enfermos na Antigüidade clásica ;debater sobre as diferenzas na educación entre os nenos e as nenas na Antigüidade clásica.

Valores persoais. Actitudes de interese, curiosidade e respecto cara ao patrimonio cultural

UNIDADE 4. O MUNDO FEMININO

INTRODUCCIÓN.

A unidade parte dunha lectura onde se pode apreciar a mulleres de diferentes xeracións do mundo Antigo. A partir dela os contidos abordarán a función social das mulleres, os rituais e as leis do matrimonio e aspectos diversos da súa vida cotiá.

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Identificar as principais funcións e o papel que desempeñaban as mulleres gregas e romanas nas súas respectivas sociedades.
2. Identificar as principais actividades a que dedicaban a súa xornadas mulleres gregas e as romanas.
3. Coñecer as características da vestimenta e a estética no atavío de gregas e romanas e os principais tipos de roupaxes que empregaban.

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
1. As etapas da vida - Identificación e descrición das diferenzas e semellanzas existentes entre Grecia e Roma e a sociedade actual en canto ao papel da muller, o matrimonio, o divorcio, a educación, o papel dos anciáns e os rituais de nacemento e os fúnebres.	1.. Determinar os aspectos que diferencian o papel da muller e dos anciáns nas sociedades grega e romana co da muller e os anciáns na sociedade actual. Indicar os avances producidos en diferentes aspectos da educación en Grecia e en Roma coa educación actual (idade, universalidade, contidos, etc.). Identificar os elementos comúns dos rituais de nacemento e os fúnebres en Grecia e en Roma cos actuais.	1.1 Establece os aspectos que diferencian o papel da muller e dos anciáns nas sociedades grega e romana co da muller e os anciáns na sociedade actual.	CSC, CCEC, CMCT, CD, CCL, CAA, CSIEE
		1.2. Indica os avances producidos en diferentes aspectos da educación en Grecia e en Roma coa educación actual (idade, universalidade, contidos, etc.).	CSC, CCEC, CD, CCL, CAA, CSIEE
		1.3. Identifica os elementos comúns dos rituais de nacemento e os fúnebres en Grecia e en Roma cos actuais.	CSC, CCEC, CD, CCL, CAA, CSIEE
2. As mulleres en Grecia - Identificación das principais funcións que desempeñaba a muller na sociedade grega. Descrición do matrimonio e das posibilidades de divorcio e as súas consecuencias.	2.1 Identificar as principais funcións e o papel que desempeñaba a muller grega en función do seu status social. Sinalar as condicións xerais en que se producían os matrimonios e as consecuencias do divorcio para homes e mulleres. Establecer diferenzas coa sociedade	2.1. Identifica as principais funcións e o papel que desempeñaba a muller grega en función do seu status social. Sinala as condicións xerais en que se producían os matrimonios e as consecuencias do divorcio para homes e mulleres.	CSC, CSIEE, CAA, CCEC

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

	actual. Valorar o avance que en dereitos se produciu desde a sociedade grega á actual por parte das mulleres e analizar as diferenzas aínda existentes e contra as que hai que loitar.	2.2. Establece diferenzas coa sociedade actual. Valora a conquista de dereitos por parte da muller na sociedade actual e os dereitos aínda por conseguir.	CSC, CSIEE, CAA, CCEC
3.As mulleres en Roma - Identificación das principais funcións que desempeñaba a muller na familia romana e a súa participación na vida social. Descrición dos tipos de matrimonio e das posibilidades de divorcio.	3.1 Identificar as principais funcións e o papel que desempeñaba a muller romana, a súa dependencia do <i>paterfamilias</i> e os avances que a súa situación supoñía respecto da sociedade grega. Sinalar as condicións xerais en que se producían os matrimonios e o divorcio. Identificar diferenzas coa sociedade actual. Valorar o avance que en dereitos se produciu desde a sociedade romana á actual por parte das mulleres e analizar as diferenzas aínda existentes e contra as que hai que loitar.	3.1. Identificar as principais funcións e o papel que desempeñaba a muller romana, a súa dependencia do <i>paterfamilias</i> e os avances que a súa situación supoñía respecto da sociedade grega. Sinalar as condicións xerais en que se producían os matrimonios e os seus dous tipos, así como o divorcio.	CSC, CSIEE, CAA, CCEC
		3.2. Identificar diferenzas coa sociedade actual.	CSC, CSIEE, CAA, CCEC
4.Mitos: Perseo - Coñecemento e exposición dos relatos míticos estudados na unidade, análise e valoración dos elementos que integran eses relatos míticos en relación ben cos contidos da unidade estudada, ben con valores da sociedade actual.	4.1. Coñecer os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Perseo, realizar unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relacionar cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual. Interesarse polo coñecemento da mitoloxía como acervo cultural da nosa sociedade e polos valores que neles se transmiten, ben por afinidade ou por contraste cos actuais.	4.1 Coñece os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Perseo; realiza unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relaciónaos cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual.	CCL, CSIEE, CCEC

1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. . CONSECUCIÓN 100% . RELACIONADOS CO NACEMENTO EN GRECIA E EN ROMA
Sociedade e vida cotiá. 1. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.
2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA EDUCACIÓN EN GRECIA
Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.
Sociedade e vida cotiá. 2. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo, a través deles, estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.
3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA EDUCACIÓN EN ROMA
Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.
Sociedade e vida cotiá. 2 Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.
4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COAS MULLERES EN GRECIA E EN ROMA
Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.
Bloque 5. Sociedade e vida cotiá. 2. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.
5. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA PERVICENCIA
Sociedade e vida cotiá. 1. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actua
Lingua/Léxico. 1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orix Pervivencia na actualidade. 1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

INDICADORES DE LOGRO

- Explica características, factores e aspectos fundamentais do matrimonio en Grecia e Roma establecendo comparacións entre eles.
- Explica as leis romanas sobre o matrimonio.
- Describe os rituais das cerimoniais matrimoniais e especifica as modalidades de Roma.
- Explica a situación da muller na Antigüedad e establece comparacións entre as funcións e as liberdades das mulleres en Roma e en Grecia.
- Reflexiona sobre as dificultades de coñecer e expresar sen xeneralizacións a vida cotiá das persoas nun momento histórico.
- Explica a xornada da muller casada e establece comparacións e paralelismos coas xornadas de mulleres no seu contexto próximo.
- Explica a función social das heteras e as concubinas.
- Describe a indumentarias das mulleres grecorromanas dependendo da súa clase social e explica formas nas que coidaban do seu aspecto e do seu corpo mediante a elaboración de cosméticos.
- Compara as tradicións nas vodas actuais cos costumes da época grecorroma.
- Achega reflexións de forma empática, crítica e respectuosa, sobre a evolución e conquista dos dereitos e as liberdades das mulleres ao longo da Historia.ana e identifica e describe similitudes e diferenzas.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será explicada durante 5 sesións ao longo do mes de xaneiro, será a primeira unidade da 2ª Avaliación. Tendo en conta as vacacións de Nadal, e a celebración da paz, que coincide coa miña hora de clase, son as sesións que nos quedan no mes de xaneiro.

UNIDADE 4: O MUNDO FEMININO (5 SESIÓNS)	
(Mes de xaneiro)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2
2º SESIÓN	1.3
3º SESIÓN	2.1, 2.2
4º SESIÓN	3.1, 3.2
5º SESIÓN	4.1

TEMAS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. A muller na Antigüidade ; Contra Neera ; Afrodita-Venus ; Mulleres exipcias e gregas; Mulleres gregas e romanas .

Expresión oral e escrita. Falar sobre a situación das mulleres no mundo antigo ; describir a función social do matrimonio e os rituais cerimoniais greco-latinos e comparalos coa actualidade; deducir o significado de palabras a partir da súa orixe clásica ; explicar a xornada das mulleres casadas dependendo da súa clase social; narrar o xuízo de Paris ..

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes: Facer hipótese sobre o papel da muller no mundo antigo ; comparar a través de información sistematizada nunha táboa o matrimonio en Grecia e Roma ; Observar, interpretar e describir imaxes de escenas grecorromanas identificando nelas motivos relixiosos ou culturais ; Identificación de referencias mitolóxicas nas artes plásticas relacionándoas coa tradición grecolatina.

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación.

Debate sobre a situación da muller no mundo antigo e no actual .

Emprendemento. Debate sobre a situación da muller no mundo antigo e no actual .

Educación cívica e constitucional. Valorar de forma empática a situación de desigualdade social das mulleres ao longo da Historia.; Actitudes de interese, respecto e curiosidade cara ao patrimonio cultural.

Valores persoais. Actitudes críticas cara a calquera tipo de discriminación por sexo.

UNIDADE 5. O MUNDO MASCULINO

INTRODUCCIÓN.

A unidade comeza cunha imaxe da vía pública a partir da cal se farán hipótese sobre as ocupacións masculinas no mundo clásico. Describirase a xornada do cidadán grecorromano e a súa indumentaria atendendo á clase social. Explicaranse igualmente formas de lecer, como a celebración de banquetes e a asistencia ás termas. Tamén se abordará o mito de Xasón.

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer as características da organización do tempo en Grecia e do calendario xuliano romano.
2. Identificar as principais actividades a que dedicaban a súa xornada os cidadáns gregos e romanos.
3. Recoñecer as principais comidas que realizaban gregos e romanos e os seus ingredientes, así como a organización e o significado dos banquetes.
4. Coñecer as características da vestimenta e a estética no atavío de gregos e romanos e os principais tipos de roupaxes que empregaban

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>1. A organización do tempo en Grecia.</p> <p>- Identificación das partes en que os gregos dividían o ano, os meses e os días. Descrición dos principais instrumentos empregados polos gregos para a medición do tempo: o gnomon e a clepsidra, así como os seus principais usos.</p>	<p>1. Coñecer a división do ano, meses, días e horas en Grecia. Identificar os instrumentos de medida do tempo que se utilizaban en Grecia: o gnomon e a clepsidra e as súas aplicacións principais. Interesarse pola división do tempo, o calendario e os instrumentos de medición do tempo en Grecia como precedentes do calendario e a medición do tempo na sociedade actual.</p>	<p>1.1. Identifica as partes en que os gregos dividían o ano, os meses e os días. Describe os principais instrumentos empregados polos gregos para a medición do tempo: o gnomon e a clepsidra, así como os seus principais usos.</p>	<p>CMCT, CSC, CD, CAA, CCEC</p>
<p>2. A organización do tempo en Roma</p> <p>- Identificación das principais características do calendario xuliano e recoñecemento deste como antecedente do noso calendario actual. Identificación da clasificación dos días en fastos e nefastos e o seu significado, así como das partes en que se dividía o día e a noite e a súa variabilidade en función das estacións.</p>	<p>2. Recoñecer no calendario xuliano o calendario actual e distinguir as súas principais características. Identificar o nome e a clasificación dos días que realizaban os romanos, así como a división do día e da noite e a súa influencia na organización das actividades diarias dun romano. Interesarse pola división do tempo, o calendario e os instrumentos de medición do tempo en Roma como precedentes do calendario e a medición do tempo na sociedade actual.</p>	<p>2.1. Recoñece no calendario xuliano o calendario actual e distingue as súas principais características. Identifica o nome e a clasificación dos días que realizaban os romanos, así como a división do día e da noite e a súa influencia na organización das actividades diarias dun romano.</p>	<p>CMCT, CSC, CD, CAA, CCEC</p>
<p>3. A xornada dun cidadán grego</p> <p>- Descrición das principais actividades a que dedicaba unha xornada ordinaria un cidadán grego.</p>	<p>3. Identificar as principais actividades a que dedicaba un día un cidadán grego desde que se levantaba ata que se deitaba. Interesarse polas actividades a que se dedicaban os cidadáns gregos nunha xornada ordinaria e a súa</p>	<p>3.1. Describe as principais actividades a que dedicaba unha xornada ordinaria un cidadán grego e as compara criticamente coas actividades cotiás da sociedade</p>	<p>CCEC, CAA, CCL</p>

	comparación coas actividades cotiás na sociedade actual.	actual.	
<p>4. A xornada dun cidadán romano</p> <p>- Descrición das principais actividades a que dedicaba unha xornada ordinaria un cidadán romano.</p>	4. Identificar as principais actividades a que dedicaba un día un cidadán romano desde que se levantaba ata que se deitaba. Interesarse polas actividades a que se dedicaban os cidadáns romanos nunha xornada ordinaria e a súa comparación coas actividades cotiás na sociedade actual.	4.1. Describe as principais actividades a que dedicaba unha xornada ordinaria un cidadán romano e as compara criticamente coas actividades cotiás da sociedade actual.	CCEC, CAA, CCL
<p>5. O banquete</p> <p>- Recoñecemento do significado dos banquetes en Grecia e en Roma (simposio e convivio) como parte integrante da cultura e a vida de gregos e romanos. Identificación das actividades que neles se levaban a cabo.</p>	5. Coñecer a importancia e o significado dos banquetes en Grecia e en Roma, así como das actividades que neles se realizaban. Interesarse polo significado social dos banquetes en Grecia e en Roma e o seu posible reflexo nas celebracións da sociedade actual.	5.1. Coñece o significado dos banquetes en Grecia e en Roma (simposio e convivio) como parte integrante da cultura e a vida de gregos e romanos.	CMCT, CSC, CAA, CSIEE, CCEC
		5.2. Identifica as actividades que se levaban a cabo nos banquetes.	CMCT, CSC, CAA, CSIEE, CCEC
<p>6. A indumentaria e a estética en Grecia</p> <p>- Identificación das formas de vestir dos homes en Grecia e as súas principais roupas, o seu calzado e a estética masculina</p>	6. Identificar a forma de vestir dos homes en Grecia, os principais elementos das súas roupas, así como do seu calzado e a súa cosmética. Valorar a indumentaria e a estética na Antigüidade como parte importante da vida cotiá dos homes	6.1. Identifica as formas de vestir de homes en Grecia e as súas principais roupas, o seu calzado e a estética masculina	CCL, CCEC, CSC, CSIEE, CAA
		6.2. Establece semellanzas e diferenzas entre a preocupación pola estética na sociedade grega e a actual.	CCL, CCEC, CSC, CSIEE, CAA

<p>7. A indumentaria e a estética en Roma</p> <p>- Identificación das formas de vestir dos homes en Roma e as súas principais roupas, o seu calzado e a estética masculina..</p>	<p>7. Identificar a forma de vestir dos homes en Roma, os principais elementos das súas roupas, así como do seu calzado. Valorar a indumentaria e a estética na Antigüidade como parte importante da vida cotiá dos homes e as súas semellanzas e diferenzas co significado que actualmente teñen.</p>	<p>7.1. Identifica as formas de vestir dos homes en Roma e as súas principais roupas, o seu calzado e a estética masculina</p>	<p>CCL, CCEC, CSC, CSIEE, CAA</p>
<p>8. A vida cotiá en Grecia e en Roma</p> <p>- Identificación da herdanza en canto á organización e a medición do tempo, as actividades dunha xornada cotiá, a gastronomía, a indumentaria e a estética, as semellanzas e as diferenzas existentes e os aspectos positivos e negativos de cada unha das sociedades nestes aspectos.</p>	<p>8. Identificar a pervivencia do calendario e a importancia que xa en Grecia e en Roma tiña a división do tempo e a súa medición como aspecto que herdou a sociedade actual. Analizar as semellanzas e, especialmente, as diferenzas da xornada ordinaria dos cidadáns gregos e romanos e a das sociedades actuais. Identificar aspectos semellantes e diferentes da alimentación en Grecia e en Roma e na actualidade, os cambios alimenticios e, especialmente, a importancia social dos banquetes e as celebracións. Analizar as semellanzas e as diferenzas entre a indumentaria e a estética de gregos e de romanos e dos homes da sociedade moderna, valorando os aspectos negativos e positivos de cada sociedade.</p>	<p>7.2. Establece semellanzas e diferenzas entre a preocupación pola estética na sociedade romana e a actual.</p>	<p>CCL, CCEC, CSC, CSIEE, CAA</p>
		<p>8.1. Identifica a herdanza en canto á organización e medición do tempo, as actividades dunha xornada cotiá, a gastronomía, a indumentaria e a estética, as semellanzas e as diferenzas existentes e os aspectos positivos e negativos de cada unha das sociedades nestes aspectos.</p>	<p>CSC, CMCT, CCL, CAA, CD</p>
		<p>8.2. Valora a herdanza en canto á medición do tempo, e a importancia individual e social da gastronomía, a indumentaria e a estética.</p>	<p>CEE, CAA</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>9. Mitos: Xasón</p> <p>- Coñecemento e exposición dos relatos míticos estudados na unidade, análise e valoración dos elementos que integran eses relatos míticos en relación ben cos contidos da unidade estudada, ben con valores da sociedade actual.</p>	<p>9.1 Coñecer os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Xasón, realizar unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relacionar cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual.</p>	<p>9.1 Coñece os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Xasón; realiza unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relaciónaos cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual.</p>	<p>CCEC, CD, CSC, CAA, CCL</p>
---	---	--	--------------------------------

<p>1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCIÓN 100% .RELACIONADOS COA ORGANIZACIÓN DO TEMPO</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida 1. Identifica e describe formas de traballo e relaciónas cos coñecementos científicos e técnicos da época, explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental.</p>
<p>2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA XORNADA DOS GREGOS E OS ROMANOS</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida cotiá. 1. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida cotiá. 2. Describe as principais formas de ocio das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.</p>
<p>3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COS COSTUMES CULINARIOS</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida cotiá. 2. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida cotiá. 3. Describe as principais formas de ocio das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.</p>
<p>4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA INDUMENTARIA E A ESTÉTICA</p>
<p>Sociedade e vida cotiá..1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida cotiá. 2. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, distinguindo e desenvolvendo a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.</p> <p>Sociedade e vida cotiá. 3.. Describe as principais formas de ocio das sociedades grega e romana, analizando</p>

a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.

5. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA PERVIVENCIA

Lingua/Léxico. 1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orixe.

Lingua/Léxico. 2. Pode definir algúns termos científico-técnicos de orixe grecolatina partindo do significado das palabras latinas ou gregas das que proceden.

Pervivencia na actualidade. 3. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e outra época mediante exemplos..

Pervivencia na actualidade. 4. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país

Pervivencia na actualidade. 5. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

INDICADORES DE LOGRO

- Explica a organización e función social das formas de traballo masculino: a agricultura, a gandería, a pesca, o comercio, a artesanía, as profesións liberais e o exército.
- Expón reflexións e opinións persoais sobre as formas de organización patriarcal do mundo Antigo e establece relacións coas formas de organización da sociedade actual
- Describe a xornada dos cidadáns gregos e romanos atendendo á súa clase social e establecendo comparacións entre elas.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

- Describe formas principais de traballo na sociedade grecorromana e establece relacións e paralelismos co seu contexto próximo.
- Describe a indumentaria dos cidadáns gregos e romanos atendendo á súa clase social e identificando en imaxes distintas pezas de vestir.
- Explica a función social dos banquetes describindo semellanzas e diferenzas entre as formas gregas e romanas.
- Explica a función social das termas romanas.
- Le e interpreta textos sinxelos de diversos autores e relaciónaos cos contidos da unidade.
- Participa nun debate sobre as formas de organización social matriarcal e patriarcal.
- Explica a orixe da simboloxía da coroa de loureiro e a súa representación e uso ao longo da historia.
- Busca, localiza, organiza e expón información sobre as sociedades organizadas matriarcal ou patriarcalmente.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será explicada durante o mes de febreiro, en 6 sesións.

UNIDADE 5: O MUNDO MASCULINO (6SESIÓNS)	
(Tres primeiras semanas de febreiro)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 2.1, 2.2
2º SESIÓN	3.1, 4.1,
3º SESIÓN	5.1, 5.2,
4º SESIÓN	6.1, 6.2
5º SESIÓN	7.1, 7.2
6º SESIÓN	8.1, 8.2., 9.1

TEMAS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. Evoca: As ocupacións do home na Antigüedad ; Partes dun banquete romano; As termas romanas ; Diario de Marcus; Un banquete en casa de Trimalción .

Expresión oral e escrita. Enumerar e describir os traballos e as ocupacións masculinas e explicar a xornada na época grecorromana; describir a vestimenta masculina na época grecorromana : comparar o horario dun cidadán romano co seu propio ; describir as dependencias das termas romanas.

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes: hipótese sobre os traballos masculinos; identificar distintas pezas de vestir a partir dunha imaxe dada; describir e interpretar a imaxe dunha vaso de cerámica; comparar, con datos extraídos dunha táboa, semellanzas e diferenzas entre os banquetes de Grecia e Roma. identificar a partir das imaxes a función social de diferentes personaxes segundo a súa indumentaria; inferir referencias de motivos mitolóxicos nas artes plásticas: o mito de Apolo e Dafne; debuxar un cómic que reflicta o mito de Apolo e Dafne.

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Buscar, localizar e expoñer información sobre a organización das sociedades matriarcales e patriarcais; Buscar, localizar e expoñer información sobre a pesca con almadraba .

Emprendemento. Descubrir o legado da vida diaria masculina na sociedade actual; Interpretación do calendario romano.

Educación cívica e constitucional. Reflexión sobre a escravitude: a importancia e necesidade do traballo digno e libre. Investigación e debate sobre a organización das sociedades matriarcales e patriarcais; actitudes de interese e respecto cara ao patrimonio

Valores persoais. Mens sa in corpore san: o coidado do corpo e da mente. cultural.

UNIDADE 6. POLÍTICA E CIDADANÍA

INTRODUCCIÓN.

O alumno coñecerá o funcionamento da democracia ateniense, así como a estrutura da polis grega e os sistemas de goberno e a expansión de Grecia e o Imperio romano. Recoñecerá a orixe do sistema de goberno actual e establecerá comparacións entre distintos sistemas políticos. Interpretará mapas e imaxes, e recoñecerá obras públicas procedentes do Imperio romano.

OBXECTIVOS

1. Situar temporalmente as diferentes épocas que conforman a historia de Grecia, e coñecer os seus principais logros e achegas, e os destacados fitos que se produciron en cada unha delas.
2. Identificar as principais etapas da historia de Roma, os seus destacados logros e achegas, así como os personaxes e os feitos que as caracterizan.
3. Identificar as principais características da democracia ateniense e as institucións do sistema monárquico espartano.
4. Recoñecer as institucións políticas e xudiciais atenienses e as súas principais competencias e funcións.
5. Identificar o Senado, as maxistraturas e as asembleas populares como as principais institucións para o goberno de Roma, así como a súa organización e principais funcións.
6. Recoñecer as maxistraturas ordinarias e extraordinarias que conformaban o *cursus honorum* e as súas principais competencias e funcións

EVOLUCIÓN POLÍTICA DO MUNDO GREGO

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>1. Características da xeografía grega. Influencia na evolución histórica.</p> <p>- Recoñecemento das características xerais que definen a xeografía de Grecia.</p>	<p>1. Identificar as características xerais do marco xeográfico de Grecia.</p>	<p>1.1. Recoñece as características xerais que definen a xeografía de Grecia.</p>	<p>CSC</p>
<p>2. A civilización minoica</p> <p>- Recoñecemento do marco xeográfico e o espazo temporal da civilización minoica, identificación de Cnosos como cidade principal e identificación da súa forma de goberno.</p>	<p>2. Identificar o marco xeográfico e temporal da civilización minoica, a súa forma de goberno e a cidade máis importante.</p>	<p>2.1. Sitúa correctamente no tempo e no espazo a civilización minoica, identifica a súa principal cidade e recoñece a súa forma de goberno.</p>	<p>CSC, CCEC, CMCT</p>
<p>3. A civilización micénica</p> <p>- Recoñecemento do marco xeográfico e o espazo temporal da civilización micénica, identificación das súas principais cidades e da súa forma de goberno, descrición do seu carácter guerreiro.</p>	<p>3. Situar temporalmente a civilización micénica, situala xeograficamente, identificar as súas principais cidades e recoñecer a súa forma de goberno e o seu carácter primordialmente guerreiro.</p>	<p>3.1. Sitúa correctamente o marco xeográfico e o espazo temporal da civilización micénica, identifica as súas principais cidades e a súa forma de goberno, describe o seu carácter guerreiro.</p>	<p>CSC, CCEC, CMCT</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>4. A Idade Escura</p> <p>- Recoñecemento do espazo temporal da denominada Idade Escura, identificación dos seus principais logros, así como a súa forma de goberno e as principais cidades.</p>	<p>4 . Identificar o espazo temporal en que se estende a chamada Idade Escura da historia de Grecia, coñecer os principais logros desta época, a súa forma de goberno e as súas dúas principais cidades.</p>	<p>4 .1. Sitúa correctamente no tempo a denominada Idade Escura, identifica os seus principais logros, así como a súa forma de goberno e as súas principais cidades.</p>	<p>CSC, CCEC, CMCT</p>
<p>5. A Idade Arcaica</p> <p>- Recoñecemento do marco temporal da Idade Arcaica, identificación das súas principais achegas e dos destacados cambios políticos e sociais que nela se produciron.</p>	<p>5. Situar temporalmente a Idade Arcaica da historia de Grecia, identificar os seus principais achegas, os cambios políticos e sociais que nela se produciron.</p>	<p>5.1. Sitúa correctamente o tempo da Idade Arcaica, recoñece como propias desta época os seus principais achegas e analiza correctamente os seus destacados cambios políticos e sociais.</p>	<p>CSC, CCEC, CMCT, CD, CSIEE</p>
<p>6. A Época Clásica</p> <p>- Situación temporal correcta do período histórico coñecido como Época Clásica, recoñecemento dos seus principais logros e do seu artífice principal, así como situación e recoñecemento dos dous conflitos bélicos que se desenvolveron nela e as súas consecuencias.</p>	<p>6. Situar temporalmente a Época Clásica, os seus principais logros e o seu artífice primordial, así como os dous conflitos bélicos que a ocuparon e as súas consecuencias.</p>	<p>6.1. Sitúa correctamente no tempo o período coñecido como Época Clásica, recoñece os seus principais logros, identifica o seu artífice principal, así como os dous conflitos bélicos que a marcan, analizando sucintamente as consecuencias do segundo.</p>	<p>CSC, CCEC, CMCT</p>
<p>7. A democracia en Atenas</p> <p>- Coñecemento da instauración dun sistema democrático na Atenas da Época Clásica e identificación das bases sobre as que se apoiaba e as súas principais características: a isonomía e a parresía.</p> <p>Recoñecemento do ostracismo como elemento propio do sistema democrático ateniense.</p>	<p>7. Coñecer a instauración da democracia en Atenas tras o período da tiranía e identificar as bases sobre as que se fundamentaba o sistema democrático ateniense: a isonomía e a parresía.</p> <p>Recoñecer a figura do ostracismo como peculiaridade do sistema democrático ateniense.</p>	<p>7.1. Sitúa a instauración dun sistema democrático na Atenas clásica e identifica e explica correctamente os dous aspectos sobre os que se fundamentaba: a isonomía e a parresía.</p>	<p>CD, CSC, CCEC, CSIEE</p>
		<p>7.2. Identifica o funcionamento e significado do ostracismo.</p>	<p>CD, CSC, CCEC, CSIEE</p>
<p>8. A monarquía en Esparta</p> <p>- Descrición da institución da diarquía e das principais institucións do seu sistema político: Apella, Xerusía e eforado. Identificación das</p>	<p>8. Coñecer as principais institucións do sistema político espartano, a súa composición e as súas funcións.</p>	<p>8.1. Coñece as principais institucións do sistema político espartano, a súa composición e as súas funcións.</p>	<p>CSC, CAA</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

súas funcións e composición.			
9. As institucións políticas de Atenas - Identificación das principais institucións que conformaban a democracia ateniense, a súa composición e as súas principais funcións.	9. Identificar as principais institucións políticas atenienses: a Ecclesia, a Bulé, os arcontes e os estrategos, a súa composición e principais funcións.	9.1. Recoñece as institucións que conformaban o sistema político ateniense, a súa composición e principais funcións e aprecia o papel destas para o correcto funcionamento da democracia de Atenas.	CCEC, CSIEE, CSC, CAA
10. As institucións xudiciais de Atenas - Expón correctamente o funcionamento do sistema xudicial ateniense, identifica os seus dous principais tribunais e as súas funcións.	10. Coñecer o funcionamento do sistema xudicial ateniense e as súas dúas principais institucións: o Areópago e a Heliea. Identificar as funcións de ambas as dúas. Apreciar o correcto funcionamento do sistema xudicial nos sistemas democráticos e, en concreto, polo seu funcionamento no sistema democrático ateniense.	10.1. Coñece o funcionamento do sistema xudicial ateniense, identifica os seus principais tribunais e as competencias de cada un deles.	CCEC, CSC, CAA
		10.2. Valora a necesidade dun bo sistema xudicial para o funcionamento dos sistemas democráticos.	CCEC
11. As institucións de Grecia - Identificación da herdanza das institucións sociais, políticas, xudiciais, militares e relixiosas de Grecia na historia, a cultura, o pensamento e a política do mundo occidental.	11. Identificar a herdanza das institucións gregas nas manifestacións da historia, a cultura, o pensamento e a política do mundo occidental. Valorar a herdanza das institucións sociais, políticas, xudiciais, militares e relixiosas de Grecia como herdanza que achega un mellor coñecemento da nosa propia organización social.	11.1. Identifica elementos das institucións gregas na herdanza histórica e cultural da nosa sociedade.	CCEC, CSIEE, CCL, CD, CSC

12. A Época Helenística - Situación temporal correcta do período histórico coñecido como Época Helenística, o cambio político que se produciu nela, recoñecemento da figura de Alexandre Magno, os seus logros e a evolución do seu imperio á súa morte.	12. Identificar os feitos que marcaron o inicio da Época Helenística, os cambios políticos que ocasionou esta época. Recoñecer a figura de Alexandre Magno, os seus logros e evolución do seu imperio á súa morte.	12.1. Sitúa correctamente no tempo o período coñecido como Época Helenística, recoñece o cambio político fundamental que se produciu nesta época.	CSC, CCEC, CMCT
		12.2. Identifica a figura de Alexandre Magno, os seus logros e a evolución do seu imperio á súa morte.	CSC, CCEC, CMCT

EVOLUCIÓN POLÍTICA DE ROMA. ETAPAS DA HISTORIA DE ROMA

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
13.A Monarquía - Identificación da fundación de Roma e recoñecemento do marco temporal do período da Monarquía.	13. Identificar o marco temporal da fundación de Roma e do período da Monarquía en Roma.	13.1. Recoñece a fundación de Roma como acontecemento histórico, o seu tempo e sitúa temporalmente o período da Monarquía en Roma.	CSC
14.A República - Situación temporal do período da República, identificación das súas principais institucións, recoñecemento dos acontecementos bélicos que marcaron este período histórico e análise do seu final a través de formas de goberno como os triunviratos.	14. Situar temporalmente a República, identificar as súas institucións políticas, os acontecementos bélicos que marcaron o seu desenvolvemento e o seu final mediante a acumulación de poder en triunviratos e xenerais.	14.1. Sitúa correctamente o marco temporal da República romana, identifica as súas principais institucións e acontecementos bélicos, recoñece o seu final a través de formas personalistas de goberno como os triunviratos.	CSC, CCEC

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>15.O Imperio</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recoñecemento do período temporal do Imperio, das súas dúas etapas principais: Baixo e Alto Imperio e dos seus máis importantes emperadores e acontecementos principais. 	<p>15. Identificar a situación temporal do período do Imperio romano, así como as súas dúas fases, Principado e Dominado (Baixo e Alto Imperio), os seus principais representantes e fitos destacables.</p>	<p>15.1. Sitúa correctamente no tempo do período denominado Imperio, as súas fases, protagonistas e acontecementos políticos principais.</p>	<p>CSC, CCEC</p>
<p>16.O Senado romano</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento da institución do Senado romano, o seu edificio, composición e funcións principais. 	<p>16. Coñecer a institución do Senado romano, o edificio onde se reunía, a súa composición e funcións principais. Interesarse polo papel do Senado romano dentro da organización política da Roma antiga e o seu papel na historia de Roma.</p>	<p>16.1. Identifica a institución do Senado romano, así como o seu lugar de reunión, a súa composición e as súas principais funcións; valora o seu papel na historia política de Roma.</p>	<p>CSC, CD, CSIEE, CAA</p>
<p>17.As maxistraturas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición do concepto de maxistratura, os requisitos para o seu desempeño e as máis principais. 	<p>17. Recoñecer as maxistraturas romanas e o seu significado dentro da organización política de Roma, as principais maxistraturas e os requisitos da carreira política. Interesarse polo sistema de organización política en Roma, o seu percorrido e os requisitos mínimos para o desempeño de postos políticos.</p>	<p>17.1. Recoñece o significado das maxistraturas romanas, a súa ordenación e os requisitos para o seu desempeño, así como a súa importancia dentro da organización política de Roma.</p>	<p>CSC, CD, CSIEE, CAA</p>
<p>18. As asembleas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición do concepto de asemblea e recoñecemento destas como medio de participación política do pobo. Identificación dos seus tres tipos, as súas características e as súas competencias. 	<p>18. Recoñecer as asembleas como institución política de participación do pobo en Roma, así como os tres tipos de asembleas e as súas competencias. Valorar a institución dos <i>comitia</i> como medio de participación política e o papel político que desempeñaron no funcionamento do sistema político romano.</p>	<p>18.1. Recoñece as asembleas como institución política de participación do pobo en Roma, así como os tres tipos de asembleas e as súas competencias.</p>	<p>CSC, CD, CSIEE, CAA</p>
		<p>18.2. Valora a súa función como medio de participación política.</p>	<p>CCEC</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>19.O <i>cursus honorum</i></p> <p>- Recoñecemento do concepto de <i>cursus honorum</i>: identificación das maxistraturas que compoñían o <i>cursus honorum</i>, así como a súa clasificación en maxistraturas ordinarias, extraordinarias e especiais.</p>	<p>19. Coñecer o concepto de <i>cursus honorum</i>. Identificar as maxistraturas que o compoñían e as súas competencias principais, así como os requisitos de acceso. Coñecer a súa clasificación en maxistraturas ordinarias, especiais e extraordinarias. Valorar a carreira política como elemento organizador do sistema político romano.</p>	<p>19.1. Coñece o concepto de <i>cursus honorum</i>; identifica as maxistraturas que o compoñían, así como os requisitos para o seu desempeño e as súas principais competencias.</p>	<p>CSC, CD, CSIEE, CAA</p>
--	---	--	--

<p>1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100% RELACIONADOS COAS CLASES SOCIAIS EN GRECIA</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Describe a organización da sociedade grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.</p>
<p>2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COS SISTEMAS DE GOBERNO</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.</p>
<p>3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COS SISTEMAS PARA A PAZ</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.</p>
<p>4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS PARA A GUERRA EN GRECIA</p>
<p>Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.</p>
<p>Pervivencia na actualidade. 1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

5 . ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS CO GOBERNO EN ROMA

Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

6 . ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COAS INSTITUCIÓN PARA A PAZ: O CURSUS HONORUM

Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

7 . ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COAS INSTITUCIÓN PARA A GUERRA

Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

8. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA PERVIVENCIA

Lingua/Léxico. 1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orixe.

Pervivencia na actualidade..1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

. Arte. 1. Localiza nun mapa e describe os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio español, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e cronoloxía aproximada.

INDICADORES DE LOGRO

- Reflexiona sobre a monarquía en Roma.
- Xustifica as características que definen aos maxistrados na república romana.
  - Relaciona o senado, os comicios e as magistraturas da República romana e establece unha xerarquía respecto ao poder que ten cada cal.
  - Enumera as bases do poder do emperador en Roma.
  - Pescuda o tipo de comicios de Roma e a que maxistrados elixían
  - Enumera os cargos que non estaban incluídos na carreira política romana e explica os motivos.
  - Enumera os cargos incluídos na carreira política romana e anota a función de cada un.

- Pon nome a diferentes definicións relacionadas coa política de Grecia e Roma.
- Explica o significado dalgúns termos relacionados coa vida social e política do mundo antigo.
- Establece unha relación entre cidadanía e milicia.
- Investiga as actividades da figura política dun cónsul actual e compáraas coas do mesmo cargo no Imperio romano.
- Define o cargo de «edil».
- Explica a organización da sociedade romana definindo dereitos e deberes dos individuos atendendo á súa clase social: cidadáns, non cidadáns e escravos.
- Explica a condición da escravitude no mundo antigo.
- Reflexiona sobre Julio César
- Investiga sobre César Augusto e analiza unha representación escultórica súa seguindo algunhas indicacións conceptuais dadas de antemán
- Responde se a conquista militar era o único método romano de expansión e razoa a resposta.
- Distingue afirmacións sobre Grecia e sobre Roma.
- Coñecer as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma e a súa pervivencia na sociedade actual.
- Identificar léxico común, técnico e científico de orixe grecolatino na propia lingua e sinalar a súa relación coas palabras latinas ou gregas orixinarias.
- Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
- Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será explicada durante 8 sesións -finais de febreiro e o mes de marzo-, será a última antes deste trimestre.

UNIDADE 6: POLÍTICA E CIDADANÍA (6SESIÓNS)	
(Última semana de febreiro e as tres primeiras de marzo)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 2.1, 3.1
2º SESIÓN	4.1, 5.1
3º SESIÓN	6.1, 7.1, 7.2
4º SESIÓN	8.1, 9.1
5º SESIÓN	10.1, 10.2, 11.1
6º SESIÓN	12.1, 12.2, 13.1
7º SESIÓN	14.1, 15.1, 16.1
8º SESIÓN	17.1, 18.1, 18.2, 19.1

TEMAS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. Evoca: Un día de votacións en Atenas; As conquistas de Roma; A historia de Aracne; Atenea-Minerva; Historia da guerra do Peloponeso; Vidas paralelas; A escravitude no mundo antigo .

Expresión oral e escrita. Comparar o sistema ateniense e o espartano; achegar reflexións sobre a relación entre cidadanía e milicia: describir o sistema de elección política en Grecia e comparalo co actual; explicar o significado de diversos termos relacionados coa vida política e social do mundo antigo .

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre unha asemblea ateniense; cartografía da expansión grega; cartografía das conquistas romanas.

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Situar nun mapa de España obras hidráulicas romanas.

Emprendemento. Repasar o concepto de polis grega, o seu sistema de goberno, a república romana e a formación do Imperio romano; Interpretar o esquema da sociedade romana; investigar sobre murallas e cidades fortificadas.

Educación cívica e constitucional. Relacionar os sistemas políticos e sociais grecorromanos cos actuais; reflexionar sobre a conquista militar en Roma; responder preguntas sobre a sociedade romana .

Valores persoais. Mostrar interese e curiosidade cara ao patrimonio cultural.

UNIDADE 7. O EXÉRCITO E A GUERRA

INTRODUCCIÓN.

O alumno aprenderá sobre o exército grego nas épocas arcaica e clásica, coñecerá a evolución do imperio romano, das súas lexións, técnicas e estratexias de combate e coñecerá ás figuras mitolóxicas de Ares, Hefesto e Afrodita.

OBXECTIVOS

1. Identificar as características do exército grego nas épocas arcaica e clásica.
2. Recoñecer a organización do exército e o servizo militar en Atenas e en Esparta, así como os principais tipos de tropas que os conformaban.
3. Coñecer a evolución e organización do exército romano, así como as súas principais estratexias.
4. Identificar os campamentos militares romanos: construción, estrutura, enclave, organización.....

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC)

1. A evolución do exército - Coñecemento da composición e o servizo militar nas dúas potencias militares gregas: Atenas e Esparta.	1. Coñecer a organización do servizo militar en Grecia, concretamente nas súas dúas principais cidades desde un punto de vista militar: Atenas e Esparta. Interesarse polos tipos de composición dos exércitos, o servizo militar como servizo cidadán e a composición de exércitos profesionais.	1.1. Coñece os tipos de servizo militar en Atenas e Esparta e a relación que ligaba aos cidadáns cos exércitos das súas cidades.	CCL, CSC, CCEC, CSIEE, CD
		1.2. Analiza criticamente a relación que se establece entre os cidadáns e a defensa do seu país.	CCEC, CSIEE
2.A composición das tropas gregas - Recoñecemento dos tres tipos de tropas que compoñían o exército grego e identificación das características e armas dos soldados que as compoñían.	2. Coñecer os tres tipos de tropas que compoñían o exército grego e identificar as características e as armas dos soldados que as compoñían. Valorar criticamente a evolución do armamento desde a Antigüidade ata os exércitos actuais.	2.1. Coñece os tipos de tropas que integraban o exército grego, identifica o tipo de armamento que utilizaban e a súa finalidade no combate.	CCL, CSC, CCEC, CSIEE, CD
		2.2. Valora criticamente a evolución do armamento desde a Antigüidade ata os exércitos actuais.	CCEC
3. A organización do servizo militar en Roma - Coñecemento da organización do servizo militar en Roma e a súa evolución.	3. Coñecer a organización do servizo militar en Roma e a súa evolución. Interesarse polos tipos de composición dos exércitos, o servizo militar como servizo cidadán e a composición de exércitos profesionais.	3.1. Coñece a organización do servizo militar en Roma e a súa evolución un exército profesional.	CD, CSC, CSIEE, CAA
		3.2. Analiza criticamente a relación que se establece entre os cidadáns e a defensa do seu país.	CD, CSC, CSIEE, CAA

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

4. A composición das tropas romanas - Identificación do tipo e número de soldados que compoñían as lexións romanas, así como a graduación dos seus mandos.	4. Identificar a composición das lexións romanas, os seus tipos e o número de soldados, así como os seus mandos. Valorar a organización militar como garantía para a vitoria. Interese pola organización das lexións romanas como a mellor organización militar da Antigüidade.	4.1. Coñece os tipos de tropas que integraban unha lexión romana, as súas armas, a súa organización e número, así como a graduación dos mandos do exército romano.	CD, CSC, CSIEE, CAA
		4.2. Mostra interese pola organización das lexións romanas.	CCEC

5.A estratexia militar - Identificación e descrición das armas ofensivas empregadas polas lexións romanas e as características da vida dun soldado romano.	5. Distinguir as características da vida militar e as distintas estratexias do exército romano. Interesarse polas características da vida dos soldados romanos e das súas principais armas de asalto.	5.1. Distingue as características da vida militar e as distintas estratexias do exército romano. Mostra interese pola estratexia militar.	CD, CSC, CSIEE, CAA
--	---	---	------------------------------

1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COAS INSTITUCIÓN PARA A GUERRA

Sociedade e vida cotiá. 1. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade clásica describindo, dentro de cada un deles, a forma de distribución e exercicio do poder, as institucións existentes, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES NORMATIVOS RELACIONADOS COA PERVIVENCIA

Lingua/Léxico. 1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orixe.

Pervivencia na actualidade. 1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

Arte. 1. Localiza nun mapa e describe os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio español, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e cronoloxía aproximada.

INDICADORES DE LOGRO

- Investiga sobre o nome das guerras médicas no conflito armado entre gregos e persas.
- Describe a batalla das Termópilas.
- Describir o cambio producido no recrutamento militar a partir da figura do cónsul Mario.
- Reflexionar sobre os perigos que o cambio no sistema de recrutamento podía supoñer para a República.
- Investiga sobre o emperador Trajano.
- Investiga e nomea que maxistrado romano contribuíu a cambiar o tipo de recrutamento e as súas consecuencias históricas.
- Describe os exércitos no mundo grego antes da época clásica e a forma de combate na época clásica.
- Reflexiona sobre a posición dos soldados romanos mais experimentados nas batallas.
- Describe algunhas formacións de combate utilizadas no exército romano, así como o seu número e utilidade.
- Escribe os nomes que corresponden a diversas definicións relacionadas coa historia de Grecia. Debuxa a disposición táctica romana do tresbolillo e describe as súas vantaxes fronte ao inimigo.
- Distingue diversas afirmacións sobre soldados clasificándoas en función de se estes son gregos ou romanos.
- Compara o sistema militar ateniense e o espartano, describindo as causas que fixeron a unha deles máis eficaz que o outro.
- Describe as partes dun campamento romano e os motivos polos que podía levantarse en pouco tempo
- Sitúa física e cronoloxicamente a guerra do Peloponeso.
- Explica que era Germania, quen era Germánico e analiza a súa reacción ante o motín dos soldados.
- Sitúa nun mapa os principais asentamentos das lexións no Imperio e as súas consecuencias

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

- Reflexiona sobre o significado da expresión cidadán-soldado. Describe e compara o equipamento militar grego co romano.
- Reflexiona sobre quen cumprían o servizo militar nos primeiros tempos da historia de Roma.
- Reflexiona sobre as queixas dos soldados amotinados en Germania e os seus motivos.
- Reflexiona sobre a aparición da figura do Hoplita no exército grego.
- Compara o equipo de guerra dun centurión e un lexionario.
- Establece unha xerarquía de cargos militares romanos, así como das súas funcións
- Describe a forma de combater dunha lexión romana.
- Explica a etimoloxía da palabra Maratón.
- Explica o significado dunha serie de termos latinos relacionados co campamento romano.
- Compara equipamento militar, rangos e guerras da antigüidade e os tempos modernos.
- Investiga e debuxa o percorrido da rede de calzadas romanas en Hispania.

TEMPORALIZACIÓN

Será la primeira unidade da 3ª Avaliación, será impartida durante 5 sesións no mes de abril, a volta de Semana Santa e despois de facer a recuperación da segunda avaliación, se se dera o caso de haber suspensos.

UNIDADE 7: O EXÉRCITO E A GUERRA (5SESIÓNS)	
(Mes de abril-tres primeiras semanas)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2
2º SESIÓN	2.1, 2.2
3º SESIÓN	3.1, 3.2
4º SESIÓN	4.1, 4.2
5º SESIÓN	5.1

VALORES TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. Evoca: O equipo dun lexionario romano ; O campamento romano; Hefesto?Vulcano; Historias ; Rebelión das lexións en Germania .

Expresión oral e escrita. Describir o equipo de guerra do soldado grego e comparalo co do lexionario romano; explica tras a lectura dun texto os motivos polos cales un campamento podía levantarse en pouco tempo e describe as partes das que consta; redacta un informe comparativo entre o sistema militar ateniense e o espartano, achegando argumentos sobre cal foi mais eficaz no mundo grego .

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre equipamento militar romano; asociar a batalla das Termópilas coa súa cartografía ; comparar equipamentos militares en función do rango a través de imaxes; Representar un diálogo inventado entre Hefesto e Ares .

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Investigar a orixe do nomee Guerras médicas; investigar sobre a rede de calzadas romanas e sobre a explotación de ouro ao descuberto As medulas .

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

Emprendemento. Identificar nunha imaxe a información do texto; organizar un debate sobre a aparición de restos da cultura greco-latina nos centros urbanos .

Educación cívica e constitucional. Reflexionar sobre os principais asentamentos das lexións no Imperio e as súas consecuencias. Reflexionar sobre as consecuencias das guerras.

Valores persoais. Actitudes de interese, respecto e curiosidade cara á diversidade cultural.

UNIDADE 8. A ARTE CLÁSICA

INTRODUCCIÓN.

A unidade parte dunha representación do canon de beleza ideal no mundo grego e a partir de aí explica a arquitectura grega, as ordes arquitectónicas clásicas, a forma e finalidade dos templos, a evolución da escultura grecorromana, a pintura e o mosaico.

OBXECTIVOS

1. Identificar as principais características da arquitectura grega e da arquitectura romana e coñecer as ordes arquitectónicas.
2. Identificar as características da escultura grega, así como as súas diferentes etapas. Identificar as características da escultura romana nas súas principais manifestacións, o relevo e o retrato.
3. Coñecer a perda da pintura grega e a súa conservación na cerámica.
4. Coñecer a conservación da pintura romana nos depósitos arqueolóxicos e recoñecer as súas principais características e temas, así como a técnica do mosaico.
5. Coñecer os principais tipos de monumentos e edificios romanos en Hispania como signo físico e patente da súa romanización.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC)

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
1. A arquitectura grega - Identificación das principais características da arquitectura grega (arquitrabada), recoñecemento das tres ordes arquitectónicas que crearon os gregos; exposición e análise das diferentes partes de que se compoñía un templo grego, coñecemento dalgúns dos seus tipos e exemplos que se conservaron.	1. Identificar as principais características da arquitectura grega (arquitrabada), recoñecer as tres ordes arquitectónicas que crearon os gregos; analizar as diferentes partes de que se compoñía un templo grego, coñecer algúns dos seus tipos e exemplos que se conservaron. Recoñecer a herdanza e influxo da arquitectura grega na arquitectura europea. Interesarse polo coñecemento das diferentes manifestacións artísticas de Grecia e Roma e valoración da súa permanencia como modelos na arte occidental e moderna.	1.1. Identifica as principais características da arquitectura grega (arquitrabada), recoñece as tres ordes arquitectónicas que crearon os gregos; coñece as diferentes partes de que se compoñía un templo grego, coñece algúns dos seus tipos e exemplos que se conservaron.	CCEC, CD, CCL, CAA, CSIEE
		1.2. Recoñece a herdanza e influxo da arquitectura grega na europea.	CCEC, CAA
2. A arquitectura romana - Identificación das principais características da arquitectura romana (arco, bóveda e cúpula), recoñecemento das ordes arquitectónicas que crearon os romanos; exposición das características dos templos romanos, as súas distintas partes e as diferenzas co templo grego, así como exemplos máis significativos.	2. Identificar as principais características da arquitectura romana (arco, bóveda e cúpula), recoñecer as ordes arquitectónicas que crearon os romanos; coñecer as características dos templos romanos, as súas distintas partes e as diferenzas co templo grego, así como exemplos máis significativos. Interesarse polo coñecemento das diversas manifestacións artísticas de Grecia e Roma e valoración da súa permanencia como modelos na arte occidental e moderna.	2.1. Identifica as principais características da arquitectura romana (arco, bóveda e cúpula), recoñece as ordes arquitectónicas que crearon os romanos; coñece e expón as características dos templos romanos, as súas diferentes partes e as diferenzas co templo grego, así como exemplos máis significativos.	CCEC, CD, CCL, CAA, CSIEE

<p>3. A escultura grega</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recoñecemento das características xerais da escultura grega, identificación das súas tres etapas e as características de cada unha delas, así como os exemplos máis significativos destas. 	<p>3. Identificar as características da escultura grega e o seu significado; recoñecer as tres épocas da escultura grega, as súas características e a súa evolución respecto á anterior, así como os seus principais representacións e exemplos.</p>	<p>3.1. Identifica as características da escultura grega e o seu significado; recoñece as tres épocas da escultura grega, as súas características e a súa evolución respecto á anterior, así como os seus principais representacións e exemplos.</p>	<p>CCEC, CD, CCL, CAA, CSIEE, CMCT</p>
<p>4. A escultura romana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación das principais características da escultura romana, recoñecemento das súas dúas principais manifestacións: o relevo e o retrato e exposición de exemplos delas. 	<p>4. Identificar as características da escultura romana en comparación coa escultura grega; recoñecer os seus dous principais manifestacións en relevos e retratos, así como as súas destacadas manifestacións. Interesarse polo coñecemento das diferentes manifestacións artísticas de Grecia e Roma e valoración da súa permanencia como modelos na arte occidental e moderna.</p>	<p>4.1. Identifica as principais características da escultura romana en comparación coa escultura grega; recoñece os seus dous principais manifestacións en relevos e retratos, así como as súas destacadas manifestacións.</p>	<p>CCEC, CD, CCL, CAA, CSIEE, CMCT</p>
<p>5. A pintura en Grecia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recoñecemento da perda da pintura grega en materiais que non fosen a cerámica. Identificación dos temas tratados na pintura cerámica e dos seus tipos. 	<p>5. Recoñecer a perda da pintura grega e a súa conservación na cerámica, identificar os temas que se tratan e os tipos de pintura na cerámica. Interesarse polo coñecemento das diferentes manifestacións artísticas de Grecia e de Roma e valorar a súa permanencia como modelos na arte occidental e moderna.</p>	<p>5.1. Recoñece a perda da pintura grega en materiais que non fosen a cerámica. Identifica os temas tratados na pintura cerámica e os seus tipos.</p>	<p>CCEC, CD, CAA, CSIEE</p>
<p>6. A pintura en Roma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recoñecemento da conservación da pintura romana en depósitos arqueolóxicos, especialmente en Pompeia e Herculano, identificación dos seus principais temas. 	<p>6. Coñecer a conservación da pintura romana en depósitos arqueolóxicos de Pompeia e Herculano e recoñecer os seus principais temas. Interesarse polo coñecemento das diferentes manifestacións artísticas de Grecia e Roma e valoración da súa permanencia como modelos na arte occidental e moderna.</p>	<p>6.1. Recoñece a conservación da pintura romana en depósitos arqueolóxicos, especialmente en Pompeia e Herculano e identifica os seus principais temas.</p>	<p>CCEC, CD, CAA, CSIEE</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>7. O mosaico</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recoñecemento do mosaico como técnica artística desenvolvida especialmente en Roma, os seus elementos constitutivos e a súa técnica, identificación dos seus temas e recoñecemento da súa achega ao coñecemento da sociedade romana. 	<p>7. Identificar a técnica do mosaico e os seus elementos constitutivos, recoñecer os seus temas principais e a súa achega ao coñecemento de diversos aspectos da sociedade romana. Interesarse polo coñecemento das diferentes manifestacións artísticas de Grecia e de Roma e valoración da súa permanencia como modelos na arte occidental e moderna.</p>	<p>7.1. Recoñece o mosaico como técnica artística desenvolvida especialmente en Roma, os seus elementos constitutivos e técnica, identifica os seus temas e recoñece a súa achega ao coñecemento da sociedade romana.</p>	<p>CCEC, CD, CAA, CSIEE</p>
<p>8. Monumentos e edificios romanos en Hispania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación dos tipos de monumentos e de edificios que quedaron como vestixio da romanización de Hispania, así como os exemplos máis significativos deles como legado da arte romana na arquitectura. 	<p>8. Coñecer os principais tipos de monumentos e de edificios romanos en Hispania como signo físico e patente da súa romanización e do seu legado arquitectónico e artístico: murallas, arcos, circos, anfiteatros, teatros, templos, monumentos funerarios e cidades e casas romanas. Interesarse por coñecer os principais aspectos arquitectónicos do legado romano en Hispania.</p>	<p>8.1. Identifica os tipos de monumentos e edificios que quedaron como vestixio da romanización de Hispania e do seu legado arquitectónico e artístico, así como os exemplos máis significativos deles.</p>	<p>CD, CMCT, CAA, CSIEE, CCEC, CCL</p>
<p>9. A arte clásica como modelo futuro.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación daqueles elementos da arte (arquitectura e escultura principalmente) grega e romana que serviron como modelos para a arte europea ao longo dos séculos. Recoñecemento da importancia da arte grega e romana no desenvolvemento do occidental. 	<p>9. Identificar aqueles elementos da arte (arquitectura e escultura principalmente) grega e romana que serviron como modelos no europeo ao longo dos séculos. Comprender a importancia da arte grega e romana no desenvolvemento do occidental. Interesarse polo coñecemento das diferentes manifestacións artísticas de Grecia e Roma e valoración da súa pervivencia como modelos na arte occidental e moderna.</p>	<p>9.1. Identifica aqueles elementos da arte (arquitectura e escultura principalmente) grega e romana que serviron como modelos para o europeo ao longo dos séculos.</p>	<p>CD, CMCT, CAA, CSIEE, CCEC, CCL</p>
		<p>9.2. Comprende a importancia da arte grega e romana no desenvolvemento do occidental.</p>	<p>CCEC, CAA</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>10.Pervivencia lingüística Helenismos: <i>crom-o/cromía, top-o/topía, fon-o/fonía, mon-o</i> - Identificación no léxico da propia lingua e coñecemento do significado que achegan os lexemas estudados.</p> <p>11. Expresións latinas: <i>ars gratia artis</i> - Identificación do significado da expresión latina estudada.</p>	<p>10. Identificar e coñecer o significado que achegan os lexemas de orixe grega estudados na unidade na formación de helenismos da propia lingua, así como o significado dos helenismos derivados.</p>	<p>10.1. Identifica os lexemas estudados no léxico científico e técnico da súa propia lingua e coñece o significado que achegan a través da definición dos helenismos derivados.</p>	<p>CC, CAA, CSIEE</p>
<p>12. Pervivencia cultural Seguimos sendo clásicos: Un cadro: <i>As fiandeiras</i> - Identificación da pervivencia do mundo clásico na pintura.</p> <p>Anécdota: <i>A orixe da orde corintia</i></p> <p>13.Emprendemento: Prepara unha exposición cerámica - Elaboración dunha pintura cerámica de inspiración helena e preparación dunha exposición cerámica escolar.</p>	<p>12. Identificar a pervivencia na pintura moderna e contemporánea das referencias clásicas e da mitoloxía, así como da orixe grecorromana de diversos aspectos da arte. Valorar a permanencia de elementos gregos e romanos nas distintas artes e na pintura en particular. Interesarse por coñecer a orixe e explicación dos elementos artísticos.</p>	<p>12.1. Identifica a pervivencia na pintura moderna e contemporánea das referencias clásicas e da mitoloxía, así como da orixe grecorromana de diversos aspectos da arte.</p>	<p>CEE, CD, CCL, CAA</p>
<p>14. Mitos: Heracles - Coñecemento e exposición dos relatos míticos estudados na unidade, análise e valoración dos elementos que integran eses relatos míticos en relación ben cos contidos da unidade estudada, ben con valores da sociedade actual.</p>	<p>14. Coñecer os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Heracles, realizar unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relacionar cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual. Interesarse polo coñecemento da mitoloxía como acervo cultural da nosa sociedade e polos valores que neles se transmiten, ben por afinidade ou por contraste cos actuais.</p>	<p>14.1. Coñece os relatos míticos estudados na unidade; o heroe mítico: Heracles; realiza unha valoración e unha análise dos seus elementos principais e relaciónaos cos contidos da unidade ou con valores da sociedade actual.</p>	<p>CCEC, CD, CSC, CAA, CCL</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COA ARQUITECTURA
Arte. 1. Recoñece en imaxes as características esenciais da arquitectura grega e romana identificando razoadamente mediante elementos visibles a orde arquitectónica á que pertencen os monumentos máis significativos. Arte. 2. Describe as características e explica a función das principais obras arquitectónicas da arte grega (templos e teatros), ilustrando con exemplos a súa influencia en modelos posteriores.
2. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COA ESCULTURA
Arte. 1. Recoñece en imaxes as esculturas gregas e romanas máis célebres encadrándoas nun período histórico e identificando nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.
3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COA PINTURA E O MOSAICO
Mitoloxía. 1 Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai delas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina. Pervivencia na actualidade. 1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que chegaron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e outra época mediante exemplos. Pervivencia na actualidade. 2. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.
4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS CON MONUMENTOS DA HISPANIA ROMANA
Arte. 1. Localiza nun mapa e describe os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio español, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.
5. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMO. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COA PERVIVENCIA
Lingua/Léxico. 1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, explicando o seu significado a partir do termo de orixe. Lingua/Léxico. 2. Pode definir algúns termos científico-técnicos de orixe grecolatina partindo do significado das palabras latinas ou gregas das que proceden. Pervivencia na actualidade. 1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que chegaron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e outra época mediante exemplos. Pervivencia na actualidade. 2. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos. Pervivencia na actualidade. 3. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país. Pervivencia na actualidade. 4. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para solicitar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.
6. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS. CONSECUCCIÓN 100%. RELACIONADOS COA MITOLOXÍA
Mitoloxía. 1. Compara os heroes da mitoloxía clásica cos actuais, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre uns e outros e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época. Mitoloxía. 2. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

INDICADORES DE LOGRO

- Elabora un cadro comparativo das ordes dórico, jónico e corintio, que inclúe as características de basea, capitel, columnas e entablamento.
- Investiga sobre os templos que había na acrópole de Atenas e a que orde pertence cada un.
- Establece comparacións entre a arquitectura grega e a romana.
- Explica por que a arte romana era ecléctico.
- Describe as partes do Panteón de Roma e o seu simbolismo.
- Identifica elementos da fachada e asóciaas co estilo ao que corresponden de maneira razoada.
- Debuxa o plano do Panteón e sinala os seus partes.
- Explica características e aspectos fundamentais da arquitectura grega e a romana.
- Busca, selecciona e interpreta imaxes de tres templos gregos e romanos e clasifícaos indicando a que orde pertencen segundo a disposición e o número de columnas que teñen.
- Observa, interpreta e describe imaxes de escenas grecorromanas identificando nelas motivos relixiosos, mitolóxicos ou culturais.
- Explica semellanzas e diferenzas entre unha obra escultórica clásica e unha helenística.
- Explica "o movemento en potencia" a través do Discóbolo de Mirón.
- Clasifica como verdadeiras ou falsas diversas afirmacións sobre a escultura grega e a romana.
- Clasifica como verdadeiras ou falsas diversas afirmacións sobre a escultura grega e a romana.
- Busca, selecciona, interpreta, expón e describe fotografías de esculturas das épocas arcaica, clásica e helenística e compón unha montaxe explicando as súas características.
- Relaciona razonadamente os templos gregos coas igrexas actuais.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

- Busca datos de templos ou igrexas ao longo da historia que utilizasen cúpulas.
- Busca o nome de diferentes definicións de elementos arquitectónicos gregos.
- Mostra actitudes de interese, curiosidade e respecto cara ao patrimonio cultural.
- Explica o significado dos termos anfipróstilo e períptero.
- Busca o significado do termo «eclectico».
- Explica o significado etimolóxico do termo «Panteón».
- Asocia debuxos con nomes de templos tendo en conta o significado dos termos gregos que os compoñen.
- Explica o significado de diferentes termos relacionados coa arte grega ou romano.
- Compón un mapa da Península ibérica coas tres provincias que existían en tempos de Augusto e localiza e explica os principais restos arqueolóxicos que sobreviviron.
- Selecciona cinco obras de arte romanas en distintos xacementos da Península ibérica e redacta unha ficha detallada de cada unha.
- Busca, selecciona, organiza e expón información sobre algún museo da cidade ou comunidade autónoma na que vive que conserve pezas de arte romana.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será explicada durante 6 sesións- finais de abril e a primeira quincena de maio.

UNIDADE 8: A ARTE CLÁSICA (6SESIÓNS)

(Finais de abril e as dúas primeiras semanas de maio)

SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2, 2.1,
2º SESIÓN	3.1, 4.1, 5.1
3º SESIÓN	6.1, 7.1, 8.1
4º SESIÓN	9.1, 9.2
5º SESIÓN	10.1, 11.1, 12.1
6º SESIÓN	13.1, 14.1

CONTIDOS TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. Evoca: A idea de beleza no mundo grego; O panteón de Roma ; Hera; Os dez libros da arquitectura ; A orixe das ordes arquitectónicas clásicos.

Expresión oral e escrita. Redactar un informe comparativo entre as ordes dórico e jónico ; expresar a relación entre o termo « ecléctico » e o aprendido na unidade sobre arquitectura romana ; expresar reflexións sobre o simbolismo de panteón romano ; resumir as características dos edificios gregos e romanos.

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre a arte de esculpir en pedra; representacións gráficas e plano de templos gregos; definir o movemento en potencia a partir da observación do Discóbolo de Mirón ; observar debuxos de columnas e bóvedas ; comparar un edificio grego e un romano a partir de fotografías .

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Localizar e expoñer información sobre un templo circular que non sexa o Panteón en Roma.

Emprendemento. Buscar información sobre Marco Agrippa e escribir unha pequena biografía; diferenciar os estilos arquitectónicos grego e romano .

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

Educación cívica e constitucional. Reflexionar sobre a historia das cariátides; compoñer un mapa da Península ibérica coas tres provincias de tempos de Augusto localizando restos arqueolóxicos.

Valores persoais. Mostrar actitudes de interese, curiosidade e respecto cara ao patrimonio cultural .

UNIDADE 9. CIDADES ANTIGAS E MODERNAS

INTRODUCCIÓN

Coñecer a estrutura das cidades en Grecia e Roma, o seu crecemento, así como a división en edificios públicos e privados, os plans urbanísticos do mundo antigo e os deuses protectores de Atenas.

Búscase que os alumnos sexan capaces de establecer comparacións entre as cidades antigas e modernas e indaguen sobre a orixe das cidades romanas da Península.

OBXECTIVOS

1. Coñecer as características do urbanismo das cidades gregas e os principais edificios públicos da ágora de Atenas e as súas funcións.
2. Identificar o significado da Acrópole de Atenas e os seus principais edificios.
3. Recoñecer os principais tipos de edificios públicos de Roma e a súa función dentro das características xerais do urbanismo dunha cidade romana.
4. Identificar a función do foro nas cidades romanas e recoñecer os principais edificios que formaban o foro romano.
5. Coñecer as características e estancias das casas gregas e os principais tipos de casa romana e as súas características e estancias.

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
1. Características xerais das cidades gregas - Descrición das características xerais das cidades gregas e distinción das súas catro principais áreas coas súas respectivas funcións.	1. Coñecer as características xerais das cidades gregas e as súas áreas principais. Interesarse pola coincidencia ou non das características e as zonas das cidades gregas coas cidades actuais e valorar aspectos da organización urbana que facilitan a vida en sociedade.	1.1. Coñece as características xerais das cidades gregas, distingue as súas áreas principais e as funcións que tiñan.	CCEC, CD, CAA, CSIEE
		1.2. Interésase polas similitudes e diferenzas coas cidades modernas para valorar os aspectos que facilitan a vida urbana.	CCEC, CD, CAA, CSIEE
2. A ágora de Atenas - Identificación dos diferentes edificios situados na ágora de Atenas, a súa denominación e as súas funcións.	2. Distinguir os distintos edificios situados na ágora de Atenas e indicar a súa denominación e a súa función. Establecer semellanzas e diferenzas coas funcións de edificios das actuais cidades e valorar as funcións que facilitan a vida en sociedade.	2.1. Distingue os distintos edificios situados na ágora de Atenas e indica a súa denominación e a súa función.	CCEC, CD, CAA, CSIEE
		2.2. Establece semellanzas e diferenzas coas funcións dos edificios das actuais cidades. Valora as funcións que facilitan a vida en sociedade.	CCEC, CD, CAA, CSIEE

<p>3. A Acrópole de Atenas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recoñecemento da importancia e o significado da Acrópole de Atenas. Descrición dos seus edificios máis importantes, indicación de datos relacionados coa súa construción e significado. 	<p>3. Recoñecer a importancia e significado da Acrópole de Atenas. Identificar os seus edificios máis importantes, a súa construción e o seu significado. Interesarse polos aspectos relixiosos na vida social urbana e a súa relación coa arte na sociedade ateniense e valorar o mantemento desas relacións nas sociedades europeas ao longo da historia.</p>	<p>3.1. Recoñece a importancia e o significado da Acrópole de Atenas. Identifica e describe os seus edificios máis importantes, a súa construción e o seu significado. Analiza a función dos aspectos relixiosos na sociedade ateniense e a súa relación coa arte.</p>	<p>CCEC, CD, CAA, CSIEE, CSC, CMCT</p>
<p>4. Características xerais das cidades romanas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición das características principais das cidades romanas e do seu trazado, identificación das zonas imprescindibles e as súas funcións. 	<p>4. Coñecer as características principais das cidades romanas e do seu trazado, así como as súas partes principais e as súas funcións. Interesarse pola disposición e o trazado das cidades romanas, así como polas súas principais zonas e as súas funcións como anticipo da disposición e as funcións da cidade moderna.</p>	<p>4.1. Recoñece as características principais das cidades romanas e do seu trazado, identifica as súas partes principais e as súas funcións.</p>	<p>CCEC, CAA, CSIEE, CSC, CD, CCL</p>
		<p>4.2. Analiza as zonas e as funcións da cidade antiga e ponas en relación coa distribución e as funcións nas cidades modernas.</p>	<p>CCEC, CAA, CSIEE, CSC, CD, CCL</p>
<p>5. cidade de Roma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clasificación dos principais tipos de edificios da cidade de Roma e as súas funcións, identificación de exemplos e de semellanzas funcionais con edificios das cidades modernas. 	<p>5. Distinguir os principais tipos de edificios existentes en Roma, as súas funcións na vida urbana e exemplos. Identificar funcións dos edificios de Roma con funcións herdadas polos edificios da cidade actual. Interesarse por como se manteñen as funcións de edificios e as construcións de Roma nas cidades actuais.</p>	<p>5.1. Distingue os principais tipos de edificios existentes en Roma, as súas funcións na vida urbana e exemplos. Identifica funcións dos edificios de Roma con funcións herdadas por edificios da cidade actual.</p>	<p>CCEC, CAA, CSIEE, CD, CCL</p>
<p>6. Características xerais do foro romano</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación das principais funcións que desempeñou o foro romano na súa evolución e coñecemento das súas ampliacións. 	<p>6. Identificar a función do foro nas cidades romanas, as súas orixes, evolución e desenvolvemento na cidade de Roma. Establecer semellanzas e diferenzas espaciais e funcionais coas cidades modernas.</p>	<p>6.1. Identifica a función do foro nas cidades romanas, as súas orixes, evolución e desenvolvemento na cidade de Roma. Establece semellanzas e diferenzas espaciais e funcionais coas cidades modernas.</p>	<p>CCEC, CAA, CSIEE, CSC, CD, CCL</p>
<p>7. Edificacións principais dos foros romanos</p>	<p>7. Recoñecer as principais edificacións dos foros de</p>	<p>7.1. Recoñece as principais</p>	<p>CCEC,</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>- Identificación das principais edificacións dos foros de Roma, coñecemento dos datos máis importantes da súa historia e recoñecemento das súas funcións.</p>	<p>Roma, coñecer os datos principais da súa historia e identificar as súas funcións. Apreciar o valor funcional e artístico das principais edificacións dos foros de Roma, a súa historia e o seu posible influxo nas funcións de edificios actuais e na disposición arquitectónica de edificios semellantes.</p>	<p>edificacións dos foros de Roma, coñece os datos principais da súa historia e identifica as súas funcións. Establece semellanzas e diferenzas con edificacións actuais, tanto desde un punto de vista funcional como arquitectónico.</p>	<p>CAA, CSIEE, CSC, CD, CCL</p>
<p>8. A casa grega</p> <p>- Descrición da casa grega e das súas principais características, identificación das súas dúas principais zonas dedicadas a homes e mulleres e as súas características.</p>	<p>8. Determinar as características principais das casas gregas e identificar e definir os seus dous tipos de estancias para mulleres e homes.</p>	<p>8.1. Describe as características principais das casas gregas e identifica e define os seus dous tipos de estancias para mulleres e homes. Analiza as semellanzas e diferenzas coas casas actuais.</p>	<p>CCEC, CSC, CMCT</p>
<p>9. A casa romana</p> <p>- Recoñecemento os tipos de casa romana, identificación das súas características e funcións e descrición das principais estancias e características da <i>domus</i> romana.</p>	<p>9. Recoñecer os principais tipos de casas romanas: <i>insulae</i>, <i>domus</i>, <i>villae</i>, <i>villae rusticae</i> e as súas diferenzas. Identificar as principais características e estancias a <i>domus</i> romana. Interesarse polas características das casas en Roma e polos aspectos que se mantiveron no deseño das actuais casas.</p>	<p>9.1. Recoñece os principais tipos de casas romanas: <i>insulae</i>, <i>domus</i>, <i>villae</i>, <i>villae rusticae</i> e as súas diferenzas. Identifica as principais características e estancias da <i>domus</i> romana. Analiza e describe os aspectos das casas romanas que se mantiveron no deseño das casas actuais, coa incorporación de adiantos técnicos.</p>	<p>CCEC, CSC, CMCT</p>

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

<p>10. A cidade no mundo clásico</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación da herdanza urbanística do mundo clásico nas cidades actuais: distribución e zonas das cidades, edificacións principais e as súas funcións, tipos de casas e poboación que as ocupaban, elementos destas que permanecen nas nosas casas. 	<p>10. Identificar a pervivencia de características, distribución, zonas, edificios e as súas funcións, das cidades gregas e romanas nas cidades actuais, analizando as súas semellanzas e diferenzas. Identificar os tipos de casas romanas que están presentes na sociedade actual e zonas e elementos destas que se manteñen nas casas actuais. Valorar a herdanza urbanística das cidades gregas e romanas como un aspecto que mellora a calidade de vida e facilita a convivencia social.</p>	<p>10.1. Identifica a pervivencia de características, distribución, zonas, edificios e funcións das cidades gregas e romanas nas cidades actuais, analizando as súas semellanzas e diferenzas. Identifica os tipos de casas romanas que perviven na sociedade actual e zonas e elementos das mesmas que se manteñen nas casas actuais.</p>	<p>CCEC, CCL, CSC, CSIEE</p>
<p>11. Pervivencia lingüística Helenismos: <i>acro-</i>, <i>aut-o-</i>, <i>-andro/-andria</i>, <i>-eco-</i> <i>micro-</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación no léxico da propia lingua e coñecemento do significado que achegan os lexemas estudados. 	<p>11. Identificar e coñecer o significado que achegan os lexemas de orixe grega estudados na unidade na formación de helenismos da propia lingua, así como o significado dos helenismos derivados. Interesarse polo coñecemento do significado que achegan os lexemas gregos ao léxico científico e técnico da propia lingua e o seu correcto emprego.</p>	<p>11.1. Identifica os lexemas estudados no léxico científico e técnico da súa propia lingua e coñece o significado que achegan a través da definición dos helenismos derivados.</p>	<p>CCL, CAA, CSIEE</p>
<p>12. Pervivencia cultural. Seguimos sendo clásicos: Unha ópera: <i>Ariadna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación da pervivencia da mitoloxía na ópera: o mito de Ariadna e Teseo. 	<p>12. Recoñecer a pervivencia de elementos míticos en obras musicais operísticas. Valorar a permanencia de elementos míticos gregos e romanos nas distintas artes e na ópera en particular.</p>	<p>12.1. Recoñece a pervivencia de elementos míticos en obras musicais operísticas.</p>	<p>CCEC, CCL, CAA, CD</p>
<p>13. Anécdota: <i>Os perigos de Roma</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento da vida diaria e os seus perigos nunha cidade antiga como Roma. 	<p>13. Identificar a pervivencia de aspectos organizativos e administrativos das cidades antigas nas cidades modernas.</p>	<p>13.1. Identifica a pervivencia de aspectos organizativos e administrativos das cidades antigas nas cidades modernas.</p>	<p>CD, CCEC, CCL, CSC</p>
<p>14. Emprender: <i>Prepara unha guía turística</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Elaboración e redacción dunha guía turística da localidade á que pertence o alumnado. 	<p>14. Elaborar unha guía turística para dar a coñecer a localidade do alumnado.</p>	<p>14.1. Elabora unha guía turística para dar a coñecer a localidade do alumnado.</p>	<p>CD, CCL, CSC, CCEC, CSIEE, CAA, CMCT</p>

INDICADORES DE LOGRO

- Identifica nun debuxo do ágora diversos edificios importantes.
- Identifica distintas construcións dunha cidade grega e dunha cidade romana.
  - Describe coma se fose un cidadán romano os edificios romanos
  - Explica semellanzas e diferenzas entre cidades gregas e romanas.
  - Sitúa nun plano diferentes edificios da cidade romana
  - Describe de que está rodeada a Acrópole.
  - Enumera cantas entradas ten a Acrópole.
  - Investiga a lenda das columnas de Hércules.
  - Describe de que material está feita a estatua de Atenea.
  - Localiza nunha plano muralla, anfiteatro, cardo, decumanus, insula, circo, acueduto e templo.
- Asocia debuxos co nome de edificios romanos e a súa descrición. Asocia espazos da cidade grega coas súas descrición.
- Asocia o nome de distintos edificios gregos coa súa descrición.
- Busca, localiza e describe un edificio que pode compararse coa curia e indica en que parte da súa localidade atópase.
  - Describe que se entende na actualidade por Basílica
  - Asocia diferentes edificios co seu ámbito (xurídico, político, relixioso, comercial, de lecer) explicando a súa función.
- Enumera as diferenzas entre o ágora e a Acrópole.
- Localiza diferentes partes dunha insua a través dun debuxo.
- Sinala e identifica diferentes partes dunha domus a partir dun debuxo. Redacta un texto coas características das estancias das casas gregas.
  - Xustifica a disposición das casas gregas e romanas tendo en conta a situación social das mulleres

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

- Distingue a partir dun texto de Vitruvio entre o ágora grego e o foro romano, atendendo á súa función social e de lecer.
- Investiga o termo «foro» cibernético a partir do significado orixinal de «foro».
- Define algúns helenismos coas súas propias palabras.
- Busca o significado do termo “agorafobia”, busca a súa etimoloxía e a súa antónimo.
- Busca palabras derivadas dos termos grego e romano de «cidade».Enumera os problemas das grandes cidades de hoxe en día comparándoos cos que tiñan as da antigüidade.
- Responde a algunhas preguntas sobre as necesidades e a forma de construción dunha nova cidade na cultura grecolatina.
- Escribe a equivalencia de diversos edificios gregos e romanos.
- Identifica imaxes de construcións actuais co seu equivalente na cultura grecolatina.
- Reflexiona sobre os elementos básicos á hora de fundar unha cidade e compárao coa actualidade.
- Enumera o equipamento urbano da cidade na que vive e compárao co das cidades antigas.
- Investiga un enclave romano na túa comunidade e redacta un informe sobre el.

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será impartida na segunda quincena de maio, adicarémoslle só 4 sesións porque hai conceptos e estándares estudados na unidade anterior da arte clásica..

UNIDADE 9: CIDADES ANTIGAS E MODERNAS (4 SESIÓNS)	
Última semana de setembro e dúas primeiras de outubro)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 1.2, 2.1, 2.2
2º SESIÓN	3.1, 4.1, 4.2, 5.1, 6.1
3º SESIÓN	7.1, 8.1, 9.1, 10.1
4º SESIÓN	12.1, 13.1, 14.1

VALORES TRANSVERSAIS

Comprensión lectora. Evoca: A fundación dunha cidade romana. A inauguratio ; A domus ; Posidón-Neptuno ; De architectura; Os dez libros da arquitectura. Descrición da Acrópole.

Expresión oral e escrita. Describir a cidade grega ; Describir o foro romano; Comparar as cidades gregas e romanas; enumerar os problemas das grandes cidades; elaborar unha ficha descritiva do deus Esculapio .

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre unha escena da cidade de Mileto ; Identificar debuxos de edificios; Localizar nun plano dunha cidade romana diversos edificios .

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Investigar sobre o papel da Península Ibérica na segunda guerra púnica e sobre algún enclave romano na comunidade autónoma na que vive o alumno.

Emprendemento. Representar por equipos as cinco cidades asociadas a Posidón e investigar sobre elas; relacionar construcións modernas cos seus equivalentes na antigüidade, ex.. a Península Ibérica na segunda guerra púnica e sobre algún enclave romano na comunidade autónoma na que vive o alumno .

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

Educación cívica e constitucional. Reflexionar sobre os problemas das grandes cidades actuais en comparación coa antigüidade e buscar solucións

.

Valores persoais. Mostrar actitudes de Interese e curiosidade cara ao patrimonio cultural.

UNIDADE 10. XOGOS E ESPECTÁCULOS

INTRODUCCIÓN

Nesta unidade, os alumnos coñecerán o que eran os espectáculos no mundo clásico. Aprenderán a distinguir o que é un edificio dun teatro grego e un romano. Saberán en que consistían as representacións teatrais e os actores. Saberán como era un anfiteatro romano e os espectáculos que se representaban nel.

OBXECTIVOS

1. Coñecer os principais xogos deportivos de Grecia e as súas sedes.
2. Identificar as características xerais e a organización dos Xogos Olímpicos.
3. Recoñecer as distintas probas que se celebraban nos Xogos Olímpicos, a súa organización e as súas características.
4. Coñecer os edificios do circo e do anfiteatro, e as competicións e loitas que neles se celebraban.
5. Identificar as distintas loitas de gladiadores que se celebraban nos anfiteatros, os espectáculos con feras salvaxes e as naumaquias, a súa organización e as súas características.

CONTIDOS DA UNIDADE/CRITERIOS DE AVALIACIÓN/ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES/COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>1. As sedes dos xogos en Grecia</p> <p>- Identificación dos principais xogos deportivos de Grecia e as súas sedes.</p>	<p>1. Coñecer os principais xogos deportivos que se celebraban en Grecia e as súas respectivas sedes. Apreciar os valores positivos derivados das competicións deportivas e o seu mantemento nas competicións actuais.</p>	<p>1.1. Coñece as principais competicións deportivas gregas e as súas sedes.</p>	<p>CMCT, CD, CCEC, CAA, CSIEE, CSC</p>
<p>2. Elementos e aspectos dos Xogos Olímpicos</p> <p>- Identificación do inicio dos Xogos Olímpicos, frecuencia, inauguración, lugares e métodos de adestramento dos atletas, premios que recibían nas probas, posibles sancións e participación das mulleres nos Xogos Hereos.</p>	<p>2. Identificar diferentes aspectos dos Xogos Olímpicos relacionados co seu desenvolvemento, adestramento dos atletas, sancións, premios e participación das mulleres. Interesarse polo coñecemento da organización dos xogos deportivos na antiga Grecia, as súas sedes, organización, desenvolvemento, probas e participación. Apreciar os valores positivos derivados das competicións deportivas e o seu mantemento nas competicións actuais.</p>	<p>2.1. Identifica as cerimonia de inicio dos Xogos Olímpicos, frecuencia, lugares e métodos de adestramento dos atletas, premios que recibían nas probas, posibles sancións e participación das mulleres nos Xogos Hereos.</p>	<p>CMCT, CD, CCEC, CSC, CAA, CSIEE</p>
<p>3. As probas atléticas</p> <p>- Recoñecemento das catro probas atléticas que se celebraban nos xogos: <i>dromos</i>, <i>dáulos</i>, <i>dólicos</i> e <i>hoplitodromía</i>, as súas características e execución.</p>	<p>3. Identificar os catro tipos de probas atléticas que se celebraban nos xogos da Grecia antiga, as súas distancias e execución. Apreciar os valores positivos derivados das competicións deportivas e o seu</p>	<p>3.1. Recoñece as catro probas atléticas que se celebraban nos xogos: <i>dromos</i>, <i>dáulos</i>, <i>dólicos</i> e <i>hoplitodromía</i>, as súas características e execución.</p>	<p>CCEC, CAA</p>

	mantemento nas competicións actuais.		
<p>4. As probas de loita</p> <p>- Recoñecemento das tres principais probas de loita que se celebraban nos xogos: puxilato, loita e pancracio, as súas características e execución.</p>	<p>4. Coñecer os tres tipos de probas de loita e as características principais do seu desenvolvemento. Interese polo coñecemento dos xogos na antiga Grecia.</p>	<p>4.1. Recoñece as tres principais probas de loita que se celebraban nos xogos: puxilato, loita e pancracio, as súas características e execución.</p>	<p>CCEC, CAA</p>
<p>5. As probas hípicas</p> <p>- Recoñecemento das dúas probas hípicas que se celebraban nos xogos: carreira de cabalos e carreira de carros, as súas características e execución.</p>	<p>5. Coñecer os dous tipos de probas hípicas e as características principais do seu desenvolvemento. Interese polo coñecemento dos xogos na antiga Grecia. Apreciar os valores positivos derivados das competicións deportivas e o seu mantemento nas competicións actuais.</p>	<p>5.1. Recoñece as dúas probas hípicas que se celebraban nos xogos: carreira de cabalos e carreira de carros, as súas características e execución.</p>	<p>CCEC, CAA</p>
<p>6. O pentatlón ou proba integrada</p> <p>- Coñecemento do significado de pentatlón e o seu sentido como proba integrada, recoñecemento das probas que o formaban, as súas características e execución.</p>	<p>6. Identificar o concepto de pentatlón, o seu significado e probas que o integraban, así como as súas características principais e o seu desenvolvemento. Apreciar os valores positivos derivados das competicións deportivas e o seu mantemento nas competicións actuais.</p>	<p>6.1. Coñece o significado de pentatlón e o seu sentido como proba integrada, recoñece as probas que o formaban, as súas características e execución.</p>	<p>CCEC, CAA, CSIEE</p>

<p>7. Os ludi circenses: o circo e as súas competicións</p> <p>- Identificación dos tipos de edificios en que se celebraban os <i>ludi circenses</i>. Enunciado e recoñecemento da disposición e os elementos do circo, así como das competicións que nel se celebraban, o seu impacto popular, a súa organización por equipos, tipos de vehículos e as técnicas utilizadas para alcanzar a vitoria.</p>	<p>7. Identificar os tipos de edificios en que se celebraban os ludi circenses. Coñecer a disposición e elementos do circo, así como as competicións que nel se celebraban, o seu impacto popular, a súa organización por equipos, tipos de vehículos e as técnicas utilizadas para alcanzar a vitoria. Interesarse polo coñecemento da organización das competicións e xogos que se organizaban en Roma, as súas sedes, organización, desenvolvemento, probas e participación. Valorar os aspectos positivos e negativos que se derivan os ludi circenses que se celebraban en Roma.</p>	<p>7.1. Identifica os tipos de edificios en que se celebraban os <i>ludi circenses</i>. Enuncia e recoñece a disposición e os elementos do circo, así como as competicións que nel se celebraban, o seu impacto popular, a súa organización por equipos, tipos de vehículos e as técnicas utilizadas para alcanzar a vitoria.</p>	<p>CD, CCEC, CCL, CD, CSIEE</p>
<p>8. O anfiteatro</p> <p>- Identificación das características do edificio do anfiteatro, a súa disposición, os seus elementos e finalidade.</p>	<p>8. Identificar as características principais do edificio do anfiteatro e recoñecer a súa disposición e principais elementos arquitectónicos.</p>	<p>8.1. Identifica as características do edificio do anfiteatro, a súa disposición, os seus elementos e finalidade.</p>	<p>CD, CCEC, CCL, CD, CSIEE</p>
<p>9. Os gladiadores</p> <p>- Identificación da extracción e a orixe das persoas que loitaban como gladiadores, descrición do desenvolvemento das loitas e dos símbolos que ao final da loita podían significar o perdón ou a morte.</p>	<p>9. Determinar a extracción dos gladiadores e identificar os seus tres principais tipos, o seu armamento e características. Recoñecer o desenvolvemento das loitas de gladiadores, o saúdo e os signos posibles ao final da batalla. Valorar os aspectos positivos e negativos que se derivan dos ludi circenses que se celebraban en Roma.</p>	<p>9.1. Identifica a extracción e a orixe das persoas que loitaban como gladiadores, describe o desenvolvemento das loitas e os símbolos que ao final da loita podían significar o perdón ou a morte.</p>	<p>CCEC, CD, CCL, CSC, CSIEE</p>

<p>10. Os espectáculos con feras salvaxes e as naumaquias</p> <p>- Descrición dos tipos de loitas contra feras e a súa crueldade; enunciado do significado de naumaquia e descrición das súas características.</p>	<p>10. Coñecer os tipos de loitas contra feras que se celebraban nos anfiteatros, a súa crueldade e barbarie, así como identificar o significado de naumaquia e as súas características. Interesarse polo coñecemento da organización das competicións e xogos que se organizaban en Roma, as súas sedes, organización, desenvolvemento, probas e participación.</p>	<p>10.1. Coñece os tipos de loitas contra feras que se celebraban nos anfiteatros, a súa crueldade e a súa barbarie. Identifica o significado de naumaquia e as súas características.</p>	<p>CCEC, CD, CCL, CSC, CSIEE</p>
<p>11. Deporte e espectáculos</p> <p>- Identificación e descrición das diferenzas e as semellanzas existentes entre o deporte e os espectáculos de Grecia e de Roma e o deporte e os espectáculos de masas da sociedade actual, os seus valores positivos e tamén negativos herdanza de Grecia e Roma e os seus aspectos comúns e diferentes.</p>	<p>11. Determinar os aspectos dos xogos deportivos da antiga Grecia que chegaron ata o deporte moderno, especialmente nos valores positivos que achega ao individuo e á sociedade. Comprender a necesidade do ocio como elemento necesario e positivo para toda sociedade, analizar e distinguir aqueles aspectos do ocio na Antigüidade que non achegan aspectos positivos pola súa crueldade ou descontrol das masas e que, tamén, chegaron ata a nosa sociedade actual. Valorar, en relación cos temas estudados na unidade, o proceso de avances sociais que se foron producindo a partir da situación existente en Grecia e en Roma ata a nosa sociedade actual e análise daqueles aspectos en que aínda se debe ir avanzando.</p>	<p>11.1. Identifica os aspectos comúns existentes entre o deporte e os espectáculos de Grecia e Roma e o deporte e os espectáculos de masas da nosa sociedade actual, distinguindo os valores positivos que nos achegaron e que deben seguir sendo fomentados dos negativos que xa se abandonaron ou que, aínda presentes, deben ser erradicados.</p>	<p>CCEC, CD, CCL, CSC, CSIEE, CAA, CMCT</p>

<p>12.Pervivencia lingüística Helenismos: <i>helio</i>, <i>-dromo-</i>, <i>pir-</i>, <i>-dinam-o-</i>, <i>-lito-</i></p> <p>- Identificación no léxico da propia lingua e coñecemento do significado que achegan os lexemas estudados.</p> <p>13. Expresións latinas: <i>audentes Fortuna iuvat</i></p> <p>- Identificación do significado da expresión latina estudada.</p>	<p>12. Identificar e coñecer o significado que achegan os lexemas de orixe grega estudados na unidade na formación de helenismos da propia lingua, así como o significado dos helenismos derivados. Interesarse polo coñecemento do significado que achegan os lexemas gregos ao léxico científico e técnico da propia lingua e o seu correcto emprego.</p>	<p>12.1. Identifica os lexemas estudados no léxico científico e técnico da súa propia lingua e coñece o significado que achegan a través da definición dos helenismos derivados.</p>	<p>CCL, CAA, CSIEE</p>
	<p>13. Coñecer o significado da expresión latina estudada e o seu uso correcto na propia lingua. Interesarse polo coñecemento do significado das expresións latinas.</p>	<p>13.1. Coñece o significado da expresión latina estudada e utilízaa correctamente no discurso.</p>	<p>CCL, CAA, CSIEE</p>

INDICADORES DE LOGRO

- Reflexiona sobre a relación entre a política romana e os espectáculos circenses.
- Identifica algunhas partes do anfiteatro romano.
- Identifica as partes dun teatro grego e un romano e explica as diferenzas entre eles. Describe o circo romano: funcións, características e partes.
  - Reflexiona sobre relación entre as naumaquias e a forma arquitectónica dos anfiteatros romanos.
  - Identifica e describe elementos arquitectónicos dos edificios de lecer grecolatinos
  - Indica para quen estaban destinadas as diferentes caveas nos teatros romanos.

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

- Describe o papel dos aurigas no circo romano relacionándoo coa súa condición social de escravos.
- Describe a importancia social das vestales na sociedade romana.
- Describe que obras representábanse no teatro grego.
- Relaciona o concepto actual de circo co romano.
- Recoñece semellanzas e diferenzas entre un auriga e un gladiador.
- Redacta argumentos a favor e en contra dos espectáculos do anfiteatro e ponos en común no contorna da aula.
- Achega reflexións sobre a identidade social nos xogos públicos romanos a partir dun texto de Suetonio

TEMPORALIZACIÓN

Esta unidade será impartida en cinco sesións durante o mes de xuño.

UNIDADE 10: XOGOS E ESPECTÁCULOS (5 SESIÓNS)	
Última semana de setembro e dúas primeiras de outubro)	
SESIÓN	ESTÁNDAR
1ª SESIÓN	1.1, 2.1, 3.1
2º SESIÓN	4.1, 5.1
3º SESIÓN	6.1, 7.1, 8.1,
4º SESIÓN	9.1, 10.1, 11.1
5º SESIÓN	12.1, 13.1

VALORES TRANSVERSAIS.

Comprensión lectora. Evoca: A orixe do teatro; Os gladiadores; Dionisio?Baco; Nerón prohíbe os xogos en Pompeya; Augusto organiza os xogos; O teatro de Segóbriga.

Expresión oral e escrita. Responder cuestións sobre conceptos de teatro grego; escribir argumentos a favor ou en contra dos espectáculos do

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

anfiteatro; realizar un informe sobre os restos dun teatro romano; Elixir a resposta acertada baseándose nun texto de Suetonio.

Comunicación audiovisual. Lectura inicial de imaxes sobre espectáculos grecolatinos; facer unha representación sobre a historia de Orfeo e Eurídice; asociar tipos de gladiadores coa súa imaxe nunha ilustración.

O tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación. Buscar información sobre Rómulo e a fundación de Roma.

Emprendemento. Aplicar a información para interpretar imaxes e aprender vocabulario sobre os espectáculos da Antigüedad.

Educación cívica e constitucional. Escribir un artigo a favor ou en contra de l uso de teatros romanos para facer representacións.

Valores persoais. Mostrar actitudes de interese, curiosidade e respecto cara ao patrimonio cultural.

5. TEMPORALIZACIÓN ANUAL DA MATERIA

AVALIACIÓN	UNIDADES	EXAME/PROBA ESCRITA
1ª AVALIACIÓN	UNIDADE 1	1º EXAME
	UNIDADES 2 e 3	2º EXAME
2ª AVALIACIÓN	UNIDADES 4 e 5	1º EXAME
	UNIDADE 6	2º EXAME
3ª AVALIACIÓN	UNIDADES 7 e 8	1º EXAME
	UNIDADES 9 e 10	2º EXAME

6. RECURSOS DIDÁCTICOS

Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

- Libro do alumnado para a área de Cultura Clásica : CULTURA CLÁSICA. SABER FACER. Edit. Santillana
- Os recursos fotocopiabes da proposta didáctica, con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
- libro dixital.
- Libros de consulta.
- Enciclopedias.
- Atlas xeográfico.
- Atlas históricos.
- Mapas históricos murais.
- Apuntamentos e mapas elaborados polo profesorado.
- Diapositivas.
- Vídeos e DVDs.
- Internet.
- Anuarios.
- Filmoteca.....

Procurarase tamén potenciar entre o alumnado o gusto pola lectura e a sétima arte, facilitándolle libros e películas relacionados coa materia e apropiados para a súa idade e coñecementos.

7. METODOLOXÍA

Traballar de maneira competencial na aula supón un cambio metodolóxico importante; o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado e o alumno ou alumna adquire un maior grao de protagonismo.

En concreto, na área de Cultura Clásica:

Necesitamos adestrar de maneira sistemática os procedementos que conforman o andamiaje da materia. Aínda que a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa

civilización. Para iso necesitamos un certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e profundar en contidos dese aspecto.

Doutra banda, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples facilita que todos os alumnos poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área de Cultura Clásica é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

8. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Organizaremos como actividade extraescolar unha viaxe didáctica durante o 2º ou 3º trimestre (porque o temario xa está máis avanzado), esta actividade aínda está por determinar porque estamos a buscar información sobre aquelas actividades que son máis adecuadas e se podemos compartilas con outras materias para así optimizar tempo e recursos. Ademais participaremos e colaboraremos en todas aquelas actividades complementarias e/ou extraescolares que se propoñan ou se organicen por parte do centro.

Queremos indicar tamén a nosa disposición para colaborar coa biblioteca na elaboración de actividades e materiais aínda por determinar porque estamos

a facer o borrador neste momento. O tema sobre o que xirará o traballo da biblioteca neste curso 2019/20 será “OUTES POR UN MUNDO SOSTIBLE”

9. CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

- 1.- Actualizar A relación de libros (de lectura e/ou compra) recomendados polo Dpto. á Biblioteca (por idades e/ou temas).
- 2.- Realización de fichas de animación á lectura sobre libros recomendados polo Departamento..
- 3.- Realizar máis actividades de lectura comprensiva na aula.
- 4.- Diseñar, realizar e/ou seleccionar actividades sobre Cultura Clásica para o seu uso no computador.
- 5.- Seleccionar películas de interese para o alumnado e relacionadas coa Cultura Clásica..
- 6.- Deseño e realización de actividades en relación coas películas seleccionadas.
- 7.- Participar na Hora de Ler, unha hora semanal de lectura colectiva en voz alta, con materiais e recursos relacionados coa Cultura Clásica
- 8- Animar ao alumnado para participar no Club de Lectura do centro.

10. INTEGRACIÓN DÁS Tics.

A sociedade actual demanda un coñecemento cada vez maior das novas tecnoloxías da información e a comunicación polo cal xa non chega con ensinarlle ao alumnado para ler e a escribir, ten que saber utilizar ferramentas como internet, ou programas como Powerpoint, Word, Google Earth; saber calcular unha ruta na internet, escoller páxinas onde a información é veraz e descartar outras nas que non o é; localizar unha noticia no xornal do día ou na hemeroteca dixital, comparar o tratamento dunha noticia en distintos xornais, localizar lugares en cartografía online, localizar imaxes de lugares e obras artísticas, baixar mapas mudos ou realizar crebacabezas online para aprender contidos...

Por iso, procuraremos utilizar a aula de informática, cando menos unha vez por tema e ensinarlle ao alumnado para buscar información relacionada co tema, a estudar mediante buscadores como google ou enciclopedias online como wikipedia ou galipedia e ensinarlles páxinas web de calidade onde atopar máis información. Tentarase que a informática sexa unha ferramenta máis, non un fin en si mesma.

A utilización habitual de prensa escrita completarase de cando en vez coa prensa dixital.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Descrición do grupo despois da avaliación inicial.

Á hora de expor as medidas de atención á diversidade e inclusión habemos de solicitar, en primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe coñecerse a relativa a:

- Número de alumnos e alumnas.
- Funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
- As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares.
- As necesidades que se puideron identificar; convén pensar nesta fase en como se poden abordar (planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.).
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.
- Os aspectos que se deben ter en conta ao agrupar aos alumnos e ás alumnas para os traballos cooperativos.
- Os tipos de recursos que se necesitan adaptar a nivel xeral para obter un logro óptimo do grupo.

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento achega do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes; a partir dela poderemos:

- Identificar os alumnos ou ás alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta a aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).
- Saber as medidas organizativas a adoptar. (Planificación de reforzos, localización de espazos, xestión de tempos grupales para favorecer a intervención individual).
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares a adoptar, así como sobre os recursos que se van a empregar.
- Analizar o modelo de seguimento que se vai a utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van a avaliar os progresos destes estudantes.
- Fixar o modo en que se vai a compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor.

12. INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN. PROCEDEMENTOS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.

Algúns dos procedementos que se poden empregar para avaliar o proceso de aprendizaxe:

- Observación sistemática.
- Observación directa do traballo na aula.

- Observación directa sobre a participación e interese e a súa actitude favorable.
- Analizar as producciones dos alumnos/as.
- Caderno de clase.
- Resumos.
- Actividades en clase (ejercicios, respostas a preguntas, etc).
- Traballos monográficos.
- Memorias de investigación.
- Avaliar as exposicións orais dos alumnos/as.
- Debates
- Postas en común
- Realizar probas específicas.
- Obxectivas.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

A.- Nota dos exames: 80% da nota da avaliación.

En cada Avaliación realizaranse 2 probas, dous temas ou unidades didácticas por proba. A valoración que se fará respecto das probas será:

- Se está ben estruturada desde o punto de vista dos conceptos estudados.
- Se empregan correctamente os conceptos traballados.
- Se a expresión escrita demostra que sabe o que quere dicir.
- Se o vocabulario e a ortografía están usados correctamente.
- Se asimilou os contidos estudados.
- Se a presentación é correcta.

A nota da avaliación neste apartado será a media de todas as probas.

A nota mínima de media nas probas en cada avaliación, para poder alcanzar o aprobado (un 5 sobre 10) será un 5.

B -Valoración do traballo diario e do caderno. 20% da nota de avaliación:

B.1:Nota do cuaderno será un 10% da nota final:

No caderno valorarase o seguinte:

-O traballo feito na libreta ao longo da avaliación:

-Presentación Neste apartado serán valorados:

-*Limpeza e curiosidade da libreta.*

-*Orde dos exercicios e identificación dos mesmos (indicación da páxina e nalgúns casos concretos copia do enunciado).*

-*Fotocopias de fichas de reforzo e consolidación de contidos, mapas, textos... pegados no tema correspondente. **A nota será a media de estes elementos.***

B.2: Actitude: 10% da nota da avaliación. Neste apartado avaliarase a media de estes puntos:

- O traballo diario. (FEITO /NON FEITO).Cada non feito descontará 0,25. deste punto total.
- Se o alumno/para trae diariamente o material.
- Se reflicte unha comprensión da materia estudada.
- Se presenta os traballos debidamente en tempo e forma.
- A actitude participativa, responsable e de cooperación en clase demostrando as competencias adquiridas.
- O espírito crítico e tolerante.
- O interese e a predisposición para a realización dun traballo.
- O respecto aos compañeiros, profesor e a toda a comunidade educativa.
- Se respecta o material tanto individual como común.
- A puntualidade tanto na entrada de clase como nos termos fixados na elaboración de tarefas.

Na valoración dos traballos seguiranse os mesmos criterios que nos exames.

Para superar a avaliación será preciso alcanzar unha media de 5 puntos.

Para superar o curso será indispensable ter aprobadas as tres avaliaciones cunha nota mínima de 5.

Os alumnos/as que suspendan algunha avaliación realizarán unha recuperación da devandita avaliación.

13. PLAN DE RECUPERACIÓN ESTIVAL. PROBA EXTRAORDINARIA DE SETEMBRO

Ao alumnado que deba ir á proba extraordinaria de setembro, a nota será un 100% a nota do exame.

O alumnado será informado a comezos de curso deste plan de recuperación para setembro e lembráraselle por escrito en xuño aos que teñan a materia suspensa para setembro

14. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoevaluación da realización e o desenvolvemento de programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que permitan ao docente avaliar o funcionamento do programa na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. Dita ferramenta descríbese a continuación:

PROGRAMACIÓN. CULTURA CLÁSICA. IES POETA AÑÓN.

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSONAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descriptor e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferraietas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

OUTES, Setembro 2019-20